

**Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Katedra francouzského jazyka a literatury**

Bakalářská práce

FRANCOUZSKÉ REÁLIE VE VYUČOVÁNÍ

Vedoucí bakalářské práce:	Mgr. Tomáš Klinka
Autor bakalářské práce:	Ludmila Redererová
Obor studia:	Specializace v pedagogice Dějepis – Francouzský jazyk
Rok dokončení práce:	2014

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářskou práci s názvem *Francouzské reálie ve vyučování* jsem vypracovala samostatně. Použitou literaturu a podkladové materiály uvádím v příloženém seznamu literatury.

V Praze dne: 22. 6. 2014

.....

podpis

Poděkování

Chtěla bych poděkovat Mgr. Tomáši Klinkovi za vedení a pomoc při zpracovávání mé bakalářské práce. Poděkování patří také všem respondentům, kteří se zúčastnili praktického výzkumu.

ANOTAČNÍ LIST

NÁZEV: Francouzské reálie ve vyučování

KLÍČOVÁ SLOVA: francouzské reálie, la civilisation, učebnice, publikace zaměřené na reálie

ABSTRAKT: Bakalářská práce s názvem *Francouzské reálie ve vyučování* představuje problematiku výuky francouzských reálií v českém vzdělávacím systému. Zaměřuje se na pojetí francouzských reálií v učebnicích nebo publikacích přímo specializovaných na zeměvědné poznatky. Cílem práce je zjistit, jaká je pozice francouzských reálií v těchto zdrojích, které mohou využívat žáci při svém studiu jazyka, a také jakým způsobem jsou reálie v učebnicích a publikacích interpretovány. Dále práce zkoumá, zda používání těchto zdrojů výrazně ovlivňuje znalosti žáků, kteří se francouzský jazyk učí alespoň dva roky. Tento problém ověřuje pomocí dotazníku a komparací se žáky, jenž se francouzský jazyk neučí. Pro tyto cíle bylo použito metody popisné, analytické, statistické a vysvětlovací. Provedeným průzkumem jsme zjistili, že znalosti reálií francouzštinářů nejsou výrazně lepší než nefrancouzštinářů, ačkoliv první uvedení mají k informacím o reáliích mnohem blíže. Na základě zjištěných údajů je možné konstatovat, že učebnice francouzštinářů nemají vliv na jejich informovanost o reáliích.

ANNOTATION

TITLE: French life and institutions in teaching

KEYWORDS: life and institutions, la civilisation, textbooks, publications focused on life and institutions

ABSTRACT: The bachelor thesis *French life and institutions in teaching* deals with questions of teaching the French life and institutions in the Czech educational system. The thesis is concentrated on conceiving the topic in textbooks and publications which are intended directly for this purpose. The aim of the thesis is to find out what the position of French life and institutions in these textbooks and publications is. And also to find out in what way the topic is interpreted. It is explored whether using of these textbooks and publications influences considerably the getting of knowledge with the pupils who have learned French as foreign language for at least two years. The methods of testing this are questionnaire and comparison with the pupils who have not learned the French language. Furthermore describing methods, analytical methods, statistical methods and explanatory methods were used. The research has proved that the pupils who have learned French, in spite of having a much closer access to the topic information, do not have considerably better knowledge of the French life and institutions than the pupils who have not learned French. It can be stated on the basis of the obtained data that the textbooks which are used by the French learning pupils do not influence their knowledge of the French life and institutions.

Obsah

Úvod.....	1
1. Uvedení do problematiky	3
1.1 Slovníková definice.....	4
1.1.1 Francouzské a české novější slovníky	4
1.1.2 Francouzské a české starší slovníky	6
1.1.3 Shrnutí	7
1.2 Etymologie slova reálie.....	8
1.3 Lingvoreálie	8
2. Význam reálií ve vzdělávacím procesu.....	10
2.1 Cíle výuky reálií	11
2.2 Rozbor jednotlivých publikací určených k výuce reálií.....	12
Seznam publikací	13
2.3 Kritéria hodnocení publikací	13
2.4 Vlastní analýzy jednotlivých publikací	14
2.5 Shrnutí rozboru učebnic zaměřených na reálie	17
3. Vybrané francouzské reálie a dotazník	21
3.1 Vybrané reálie	22
3.1.1 Gastronomie	22
3.1.2 Národní symboly	24
3.1.3 Svátky.....	26
3.1.4 Geografie.....	26
3.1.5 Frankofonie	27
3.2 Praktická část – vyhodnocení dotazníku	28
3.2.1 Popis průzkumu.....	28
3.2.2 Výsledky průzkumu	29
3.2.3 Rozbor jednotlivých otázek.....	31
3.2.4 Shrnutí průzkumu	35
Závěr	36
Résumé.....	38
Použitá literatura	43
Seznam tabulek	47
Seznam obrázků	47
Příloha	48

Úvod

Tato práce se zabývá francouzskými reáliemi v českém vzdělávacím systému. Domníváme se, že k výuce jakéhokoliv cizího jazyka jsou reálie nezbytné. Výuka jazyka by neměla spočívat jen v poznání gramatických a lexikálních jevů, které se uvádějí v učebnicích. Jazyk je subjekt živý, každodenní a patřící nějaké kultuře – civilizaci. Tyto dva prvky (jazyk a kultura) se navzájem ovlivňují a jsou propojeny. Poznáváme-li zákony jazyka, je žádoucí poznávat i styl života, mentalitu obyvatel, pro které je daný jazyk mateřským. Dokážeme si poté jazyk více představit v rovině praktické, vede nás k pochopení souvislostí. V oblasti pedagogické je dále toto „usazení někam“ důležité právě pro představivost žáků. Jsou schopni si cizí jazyk zařadit do určitého kontextu, není to pro ně jen soubor prázdných vět. Stává se pro žáky skutečně komunikačním prostředkem s jinou kulturou.

Vybrané téma jsme si zvolili na základě osobní zkušenosti. Na základní škole jsme se málo setkávali s reáliemi cizích jazyků. Byla to záležitost velice okrajová, spíše zbytečná a v učebnicích málo zastoupená. Domníváme se, že reálie žákům cizí jazyk přibližují. Zajímalo nás tedy, jak vypadají učebnice dnes. Zda vyučujícímu dostatečně pomáhají v tom, aby si žák uměl představit zemi, jíž jazyk se učí. V jaké míře jsou reálie zastoupeny a má-li toto zastoupení pro žáky přínos, nebo jsou na tom s jejich znalostmi stejně, jako kdyby tyto skutečnosti v učebnicích nebyly. Vzhledem ke skutečnosti, že na pedagogické fakultě studujeme francouzský jazyk, rozhodli jsme se věnovat právě francouzským reáliím.

Cílů naší práce je několik. Zjišťujeme, jaké jsou znalosti reálií žáků na základních školách, jenž mají francouzský jazyk alespoň druhý rok. K tomu nám pomůže srovnání se žáky, kteří se francouzsky neučí. Na tomto základě zjistíme, jestli učebnice, které francouzštináři používají, jsou pro ně obohacující a zda informace o reáliích v nich zastoupených, jsou dostačující. Pracujeme s učebnicemi, které jsou stanoveny ministerstvem školství. Dále zkoumáme, jaká je pozice francouzských reálií v učebnicích a publikacích a jakým způsobem jsou interpretovány.

Bakalářská práce je složena ze dvou částí. První je teoretická, kde vysvětlujeme, co to reálie jsou, co si pod jejich pojmem představit. Zde pracujeme se slovníky, jak francouzskými, tak i českými. Definice z francouzských slovníků jsou uvedeny

v původním znění a jejich překlad najdeme v poznámkách pod čarou. Zmíníme se o etymologii slova a lingvoreáliích. Považujeme za důležité uvést rozdíl mezi reáliemi a lingvoreáliemi, neboť se nejedná o stejné významy a mohlo by dojít k záměně smyslů těchto slov. Další část teorie je odvozena z našeho zkoumání učebnic a publikací, které jsou zaměřené na francouzské reálie. Pokoušíme se zjistit, jaká je možnost přiblížení francouzských reálií žákům prostřednictvím těchto publikací a také to, v čem jsou obohacující oproti klasickým učebnicím jazyka. Popisujeme reálie, které se vyskytují ve stanovených učebnicích a byly následně použity pro dotazník. Jejich popisem chceme demonstrovat skutečnost, že reálie v učebnicích jsou sice zastoupeny, ale často jen jako obrázek nebo fotografie.

Druhá část bude praktická. V ní pomocí dotazníku porovnááme znalosti francouzštinářů a nefrancouzštinářů. Zda je znatelný vliv toho, že jedni se daný jazyk učí a druzí ne. Vypozorujeme, jestli obě skupiny znají jen reálie, se kterými se setkávají automaticky během všedního života. Vycházíme z učebnic, které žáci používají, proto můžeme porovnat i počet zastoupených reálií v jednotlivých učebnicích.

Přílohy v podobě tabulek či grafů jsou uvedeny jednak uvnitř textu nebo v příloze. Záleží na rozsahu dané přílohy a jejím vhodném začlenění do textu.

1. Uvedení do problematiky

Cestujeme-li, danou zemi mimo jiné poznáváme právě na základě jejích reálií. To znamená skutečností, které jsou patrné na každém kroku. Jeden typ reálií považujeme za přímo vykrystalizované z dějin příslušného státu (např. *La Marseillaise*)¹. Ty mají pro obyvatele nepředstavitelnou hodnotu hrdosti. Tvoří společné vědomí a společné hodnoty národa. Jiné jsou reáliemi pro svoji typičnost, obyčejnost. V dané zemi jsou každodenní, v jiných zemích něčím neobvyklým. Na příkladu Francie si uvedeme *une baguette*². Pokud tedy žáci vycestují do Francie, setkávají se s reáliemi na každém kroku, aniž by věděli, že se jedná právě o tento pojem.

Chceme-li přesně vysvětlit, co si pod pojmem reálií představit, použijeme slovníky. Je nadmíru zajímavé sledovat, jak se pojem reálie v čase vyvíjel a jak ho prezentují různé druhy slovníků. Ve francouzštině se reálie nazývají *la civilisation*. Obecně lze říci, že pojem reálie nebo *la civilisation* v takovém slova smyslu, jak jej známe teď v souvislosti s výukou, se v odborných výkladech objevuje až od druhé poloviny dvacátého století.

Slovo reálie v češtině i *la civilisation* ve francouzském jazyce nemělo vždy stejný význam jako dnes. V českých slovnících z 1. poloviny dvacátého století se reálie jako specifikum národa nevyskytují vůbec. Příčinu můžeme nalézt v historickém vývoji nacionalismu a pojetí národů celkově. Teprve konec 19. století a první polovina 20. století ustálily národní vědomí, sjednotily národy a národní jazyky. Je to období, kdy se začala formovat národní identita. Člověk přestal sloužit feudálnímu pánovi a mohl sloužit své vlasti a zajímat se o veřejné dění. Uživatelé jednoho jazyka se společnou historií žili na území s jasně vyznačenými hranicemi.

Nabízí se otázka, zda reálie existovaly vždy. Zda jen chyběly v povědomí lidí a slovnících. Pokud reálie definujeme jako skutečnost typickou pro určitou společnost, pak můžeme tvrdit, že reálie jako zvyky a tradice skutečně vždy existovaly. V daném časovém úseku určité kultury spojovaly společenství lidí na základě geografických, politických, administrativních, kulturních a náboženských zvyklostí. Do doby existence národů dvacátého století je však velice těžké jednoznačně určit typická specifika zrovna toho kterého společenství. To je důvod, proč se domníváme, že autoři slovníků se nevěnovali definicím reálií nepříliš jasně specifikovaných společenství (národů).

---

¹ Státní hymna Francie

² bageta

1.1 Slovníková definice

Ve francouzských i českých slovnících najdeme pod pojmem *la civilisation* (realie) významy dva. Jeden se druhým souvisí, jak se přesvědčíme v následujících definicích. Díky diachronnímu pohledu můžeme sledovat, kterak se význam slova během času posouval. Podíváme se nejprve na výklady novějších francouzských slovníků.

1.1.1 Francouzské a české novější slovníky

Ve slovníku *Le Robert dictionnaire d'aujourd'hui* najdeme tento výklad: « *Ensemble de phénomènes sociaux, religieux, moraux, esthétiques, scientifiques, techniques d'une grande société ou d'un groupe de sociétés.* »³

Petit Larousse illustré uvádí: « *1. Action de civiliser, fait de se civiliser. 2. Ensemble des caractères propres à la vie culturelle et matérielle d'une société humaine.* »⁴

V *Dictionnaire de linguistique et des sciences du langage Larousse* nalezneme: « *En sociolinguistique, on définit par civilisation tous les éléments de la vie humaine qui sont transmis par la société, qu'ils soient matériels ou idéologique. Un mot de civilisation est un mot qui exprime une notion représentative de la communauté socioculturelle à une époque donnée. Une langue de civilisation est une langue qui sert de support à une littérature écrite et qui joue en rôle important dans la diffusion et le maintien d'une culture.* »⁵

Nejobsažnější definici slova najdeme v díle *Trésor de la langue française des XIXe et XXe siècle*. Jedná se o dílo, které vycházelo v letech 1971 – 1994. Slovník francouzského jazyka devatenáctého a dvacátého století. Tato publikace analyzuje slovo

---

³ REY, Alain. *Le Robert dictionnaire d'aujourd'hui*. Paris: Le Robert, 1991, s. 176.

Soubor sociálních, náboženských, morálních, estetických, vědeckých, technických jevů jedné společnosti nebo skupiny společností.

⁴ *Petit Larousse illustré*. Paris: Larousse, 1989, s. 221

1. zcivilizovat, zcivilizovat se 2. Soubor znaků, které jsou vlastní kulturnímu a věcnému životu společnosti.

⁵ *Dictionnaire de linguistique et des science du langage*. Paris: Larousse, 1994, s. 85-86.

V sociolinguistice, definujeme civilisation jako všechny složky lidského života, které jsou přenášeny společností, a které jsou charakteru ideologického či věcného. Slovo civilisation vyjadřuje reprezentativní poznatek o společenstvu v určité době. Jazyk kultury chrání psané slovo dané kultury a hraje důležitou roli v šíření a udržování této kultury.

nejen definicí, ale i příklady užití, poukazuje na údaje sémantické a lexikální. Z tohoto důvodu uvádíme pouze definice výrazu.

« 1. *Fait pour un peuple de quitter une condition primitive (un état de nature) pour progresser dans le domaine des mœurs, des connaissances, des idées.*

2. *État plus ou moins stable (durable) d'une société qui, ayant quitté l'état de nature, a acquis un haut développement: Ensemble transmissible des valeurs (intellectuelles, spirituelles, artistique) et des connaissances scientifiques ou réalisation technique qui caractérisent une étape des progrès d'une société en évolution.* »⁶

Z definic novějších francouzských slovníků vyplývá, že *la civilisation* jsou znaky jedné společnosti v určité době. Danou společnost pak charakterizuje, jaké je její kulturní a materiální dědictví. Dále se přesvědčíme, že francouzské definice se vesměs shodují s českými novějšími slovníky.

Vlastní vysvětlení nám nabízí český Akademický slovník cizích slov, který reálie vykládá dvěma způsoby. „1. *Věcné poznatky, údaje, informace charakteristické pro obraz určité doby, kulturní nebo zeměpisné prostředí, životní styl apod. Zvláště poznatky o životě a kultuře určitého národa.* 2. *škol.(dř.) reálné, věcné předměty (přírodopis, dějepis).*“⁷

Pro vyvážení počtu zastoupení slovníků obou jazyků, uvedeme definici slovníku Pedagogického: „1. *Prostředky věcného učení.* 2. *Součást učiva cizích jazyků, výběr poznatků z kultury, národní tradice, historie, politiky a současného života zemí, jejichž jazyk si žáci osvojují.*“⁸

Při porovnání novějších slovníků najdeme jednoznačnou shodu ve významu slova reálie a *la civilisation*, tak jak jsou chápány ve vztahu k danému státu, kultuře. Nechybí zde ani druhý význam slova, který byl pro reálie v českém prostředí užíván dříve. Sledujme, jak se slovo v průběhu času vyvíjelo. Povšimneme si podobnosti obou významů slov. Dvě definice zdánlivě odlišné. Jak se však přesvědčíme, při následném etymologickém rozboru, jedno vyplývá z druhého.

---

⁶ Centre national de ressources textuelles et lexicales. [online]. [cit. 2014-03-30]. Dostupné z: <http://www.cnrtl.fr/definition/civilisation>

⁷ KRAUS, Jiří. *Nový akademický slovník cizích slov: A – Ž*. Praha: Academia, 2005, s. 684.

⁸ PRŮCHA, Jiří., Eliška WALTEROVÁ a Jan MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1995, s. 186.

1.1.2 Francouzské a české starší slovníky

Náš druhý nejstarší a největší slovník reálie charakterizuje jako: „*poznatky reální, znamená soubor poznání odnášejícího se k předmětům, čili věcem protivou jsou poznatky duchovní či nitrovědné.*“⁹

Tato definice se může zdát poněkud archaická. Podobně znějící je objasnění pojmu z Masarykova slovníku: „*skutečnosti, věci (v protivě k verbálním, slovům, výmyslům) znalosti skutečností, věcí jejich souhrn. Ve školních osnovách souhrn nauk tzv. věcných tj. přírodopisu, přírodopytu (fys. a chem.), zeměpisu, dějepisu.*“¹⁰ Zde se nám dostává vysvětlení, proč české novější slovníky uvádějí i pojem věcných předmětů.

Abychom doplnili ekvivalent starších českých slovníků, je nasnadě se podívat na francouzské slovníky konce devatenáctého století a první poloviny dvacátého století. První je slovník Émila Littré z roku 1889, který se nazývá *Dictionnaire de la langue française*. Littré uvádí ve svém díle: « *Action de civiliser ; état de ce qui est civilisé, c'est-à-dire ensemble des opinions et des mœurs qui résulte de l'action réciproque des arts industriels, de la religion, des beaux-arts et des sciences.* »¹¹

Ve slovníku z konce 19. století stále ještě nenalezneme výklad slova v tom smyslu, v jakém jsou la civilisation vykládány dnes. Nicméně opět je zde možno vysledovat souvislost, která později dala základ novému významu slova.

Co se týká francouzského díla *Dictionnaire de l'Académie*, slovo *civilisation* se vyskytuje až v edici z roku 1835. Osmá a zatím poslední dokončená edice *Dictionnaire de l'Académie* (1932-1935) nabízí následující výklad: « *Action de civiliser ou État de ce qui est civilisé[...]. Il signifie par extension ensemble des connaissances, des mœurs, des idées d'un pays civilisé.* »¹²

⁹ *Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí; Díl XXI.* fotoreprint z r. 1904. Praha, Litomyšl: Paseka; Argo, 2000, s. 342.

¹⁰ *Masarykův slovník naučný: Lidová encyklopedie všeobecných vědomostí; Díl VI.* Praha: Československý kompas, 1932, s. 76.

¹¹ *Dictionnaire Littré.* [online]. [cit. 2014-03-30]. Dostupné z: <http://www.littre.org/definition/civilisation> zcivilizování; stav toho, kdo je civilizován, to znamená soubor smýšlení a zvyků, který vyplývá ze vzájemného působení řemesel, náboženství, umění a věd.

¹² *Dictionnaire de l'Académie française, huitième édition.* [online]. [cit. 2014-03-30]. Dostupné z: <http://atilf.atilf.fr/dendien/scripts/generic/cherche.exe?19;s=3643196220;> Zcivilizování či stav toho, kdo je civilizován [...] vyznačuje se rozšířením souboru znalostí, zvyků, myšlenek civilizované země.

České starší slovníky reálie definují, jako skutečnosti, které se dají zaznamenat, změřit. (Věcné, reálné předměty byly přírodopis, matematika, nikoliv jazyky či filosofie.) Souvisí s pojmem realismus. Ottův slovník neuvažuje o reálii jako o něčem, co charakterizuje kulturu nebo život v dané zemi. Nicméně české (Ottovy) reálie a francouzské *la civilisation* jsou společné v tom, že se jedná o skutečnosti, poznatky týkající se dané oblasti. To znamená oblast např. dějepisu či gastronomie. Něco, co charakterizuje a tvoří obor lidské činnosti. Pro shrnutí je tedy nezbytné uvést, že starší české slovníky neznají reálie pod novějším významem. Francouzské slovníky se ho již trochu více dotýkají, nicméně samostatný odstavec dnešnímu výkladu zatím nepatří.

1.1.3 Shrnutí

Při odhalování smyslu probíraného slova stojí za zmínku vyložit ještě překlad reálií do anglického jazyka. Tento překlad zní *Life and institutions, life and customs* nebo *life and culture*. Na první pohled se zdá být tento název nejsrozumitelnější, ale je třeba uvědomit si, že reálie nejsou jen zvyky nebo tradice přechovávané z generace na generaci. Jsou to i vědomosti intelektuálního a technického charakteru nebo skutečnosti nezávislé na člověku, jako třeba geografie. Vysvětlení pojmu reálií má tak mnohem širší význam, než se zprvu může zdát. Pro doplnění uvádíme několik možností, na které můžeme narazit při studiu definice reálií. V češtině se vyskytují termíny jako *zeměvěda* nebo *lingvozeměvěda* a ve francouzštině se lze setkat s výrazy *faits de culture* nebo *faits de civilisation et singularités de la langue*.¹³

Shrnutím předchozích definic docházíme k představě, že reálie je skutečnost, charakteru materiálního či ideologického, která zasahuje do různých odvětví lidské činnosti (historie, politika, umění, náboženství, tradice) i geografie. Specifikují a charakterizují určitý národ nebo stát. Jsou v čase proměnlivé a také se mohou přidávat nové typické rysy v dané kultuře, civilizaci. Reprezentují a spojují společnost a do dalších generací jsou převáděny výchovou i vzděláním. Uvědomme si, že právě vzdělání je významným faktorem, který hraje roli při seznamování s reáliemi, a to nejen těmi cizími, ale i vlastními.

To je důvod, proč hraje vzdělání v udržování reálií, jako jevu národní pospolitosti a sounáležitosti, nezastupitelnou roli. Je tudíž důležité žáky seznamovat s reáliemi při

¹³ HENDRICH, Josef a kol. *Didaktika cizích jazyků*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988, s. 155.

výuce cizího jazyka, protože žák se neučí jen mluvit nebo psát, ale také chápat kulturu, jejíž jazykem mluví.

1.2 Etymologie slova reálie

Pro pochopení probíraného termínu může pomoci i odkaz na jeho původ. Slovo reálie vychází z latinského etymónu *realia* „skutečnosti“, což je zpodstatnělé adjektivum *reālis* – skutečný.¹⁴ Pro francouzský ekvivalent hledáme vysvětlení opět v latině. *Cīvis, is*, což znamená občan, občanka.¹⁵ Z toho dostáváme *la civilisation*, v původním slova smyslu – to znamená civilizace, kultura (nějakého národa).

Nyní už by nám neměl být význam slova skrytý. V nejen pedagogické literatuře se však můžeme setkat i s termínem lingvoreálie. Pro přesnost a z obavy před záměnou je důležité poznamenat rozdíl mezi dvěma podobně znějícími výrazy.

1.3 Lingvoreálie

Jak již ze samotného názvu vyplývá, lingvoreálie jsou významově spjaty s jazykem. Jsou tedy předmětem lingvistiky, zatímco reálie jsou předmětem příslušné vědy (historie, gastronomie...). Díky reáliím, tak jak jsme si je definovali, poznáváme kulturu dané jazykové oblasti. Lingvoreálie směřují k poznávání různosti jazyků.¹⁶ Hranice mezi nimi může být velice tenká ba i sporná. „[Jazykové reálie] *odrážejí mimojazykovou skutečnost příznačnou pro danou cizojazyčnou oblast a odlišnou od mimojazykové skutečnosti, která obklopuje žáka a jejíž odrazem je po stránce významové, žákova mateřština.*“¹⁷ Lingvoreálie se tedy zaměřují na významovou stránku a jejich úkolem je zabránit mylné analogii při chápání slov. Proto jsou také nazývány „bezekvivalentní slova“. Jsou důležité pro pochopení a osvojení si systému cizího jazyka. Mají vést k tomu, že každé slovo může mít různé významy i stylistická zbarvení a že se nemusí přesně krýt s obsahem odpovídajícího výrazu v jeho mateřském jazyce. Jsou tedy prostředkem především

---

¹⁴ REJZEK, Jiří. *Český etymologický slovník*. Voznice: Leda, 2001, s. 529.

¹⁵ KÁBRT, Jan, Pavel KUCHARSKÝ a Rudolf SCHAMS. *Latinsko-český slovník*. 2. dopl. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1970, s. 77.

¹⁶ CHODĚRA, Radim. *Didaktika cizích jazyků: úvod do vědního oboru*. 2. vyd. Praha: Academia, 2013, s. 89.

¹⁷ HENDRICH, J. a kol. *Didaktika cizích jazyků*, s. 155.

komunikativního cíle. Nezanedbatelný je i význam vzdělávací, jelikož obohacují věcné znalosti.

Hojně na ně můžeme narazit v úřední i soukromé korespondenci, frazeologismech či historismech (př. *cordialement, la tête de mule*)¹⁸.

Přestože lingvoreálie nadále nebudou předmětem našeho zkoumání a analýz v publikacích, považujeme za důležité zmínit rozdíl mezi nimi a reáliemi, protože někdy bývají chybně považovány za totožné.

---

¹⁸ srdečně, paličák

2. Význam reálií ve vzdělávacím procesu

Položme si otázku, nakolik jsou reálie ve vyučování důležité. Jak již bylo zmíněno, reálie jsou ve výuce cizího jazyka nezbytné. Jakou však mají pozici a důležitost? Jsou pouze doplňkem, zpestřením výuky anebo rovnocenným elementem gramatiky? Při hledání odpovědi na tyto otázky si stanovíme, co je cílem výuky cizího jazyka.

Jazykový cíl má žáka dovést k tomu, že si natolik osvojí jazyk, že je jím schopen řešit praktické situace. Výchovný cíl má vést k mezinárodní toleranci, ke kladnému vztahu k cizímu jazyku a jeho kultuře. Vzdělávací cíl se týká mimojazykových faktů, které jsou s jazykem spojeny, a to jsou třeba právě reálie.¹⁹ V Benešově *Metodice* můžeme narazit i na starší dvojčlenné třídění cílů – cíl praktický a cíl výchovně vzdělávací.²⁰ Dle Choděrovy současné koncepce je samozřejmé, že nejdůležitějším cílem je ten jazykový. Proto se jazyky učí, aby člověk byl schopen se domluvit. Z toho tedy vyplývá, že gramatika má mnohem důležitější pozici ve výuce než reálie. „Protože jazykový předmět je hlavně kvůli jazyku samotnému, ne kvůli mimojazykovým informacím, které se na něj nabalují.“²¹ Toto je samozřejmě nezpochybnitelný fakt.

Za nepopíratelné lze prohlásit i tvrzení, že „ohniskem jazykového předmětu je komunikativní kompetence, nikoli poznání zeměvědného prostředí, kulturního dědictví a jiných mimojazykových atributů příslušného národního společenství.“²² Jasnost a trochu i strohost těchto faktů by však neměla až příliš upozadovat nezbytnost dalších prvků při výuce jazyka. Výchovný a vzdělávací cíl jsou opěry toho jazykového. Představme si výuku cizího jazyka jako domeček z karet, kdy karta, která je nejvýše, by takové pozice nedosáhla bez opor pod ní. Namísto těchto podpůrných sloupů si představme reálie, ale i různé vizuální pomůcky. Zde zmíníme přelomový *Orbis Pictus* Jana Ámose Komenského.

Pohled na důležitost seznamování s reáliemi se liší napříč časem. V publikaci Otakara Chlupa z první poloviny dvacátého století nalezneme názor, že výuka je příliš zahlcena teorií a gramatikou a že, „ ... účelem vyučování cizím jazykům moderním [angličtina, francouzština, němčina] je nejen praktická znalost a formální výcvik, nýbrž

¹⁹ HENDRICH, J. a kol. *Didaktika cizích jazyků*. s. 87.

²⁰ BENEŠ, Eduard a kol. *Metodika cizích jazyků: angličtiny, francouzštiny, němčiny*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1970, s. 7.

²¹ CHODĚRA, R. *Didaktika cizích jazyk*, s. 74.

²² Tamtéž, s. 130.

také souběžné vniknutí do vzdělanosti, vzdělání estetické, hlubší styk s kulturou cizích národů.²³ Autor se zde pokouší upozornit na důležitost vzdělávacího a výchovného cíle, který by neměl být úplně potlačen na úkor cíle jazykového.

Novodobé Choděrovo dílo, které se zabývá didaktikou jazyka, uvádí sedm zásad (principů), jak vyučovat cizí jazyk. Autor nepopírá důležitost reálií, avšak velmi důrazně upozorňuje na přílišné věnování se této složce jazyka. Klade důraz na metodologii, jejíž podstatou je schopnost komunikovat. „*Ústředním cílem a ohniskem praktického jazykového předmětu je komunikativní kompetence, nikoli poznání zeměvědného prostředí a jiných mimojazykových atributů. Toto není popření významu dosahování vzdělávacího a výchovného cíle, ale určení jejich reálného postavení a zařazení.*“²⁴ Touto formulací dostáváme odpověď na otázku, kde je místo pro zeměvědné poznatky v současném požadavku výuky cizích jazyků. Výše uvedený postoj však může působit jako příliš imperativní. A proto zařadíme ještě jeden pohled na pozici reálií. Hendrichova *Didaktika cizích jazyků*, která se časově nachází mezi oběma uvedenými díly, nám předkládá úsudek, řekněme, na půli cesty od každého z nich: „... **nedílnou** složkou jejího obsahu [výuky] tvoří v **přiměřeném** rozsahu i poznatky o reáliích a lingvoreáliích.“²⁵

Reálie jako mimojazyková fakta tedy mají ve výuce své místo. I když zdaleka nejsou na místě primárním. Přesto lze pomocí nich učinit výuku jazyka žákům bližší a obraznou. „*Toho nedbali někteří, již rozšiřovali naši Bránu, nACPávající ji zcela neužívanými názvy věcí, kterou jsou naprosto vzdáleny dětské chápavosti. Brána nesmí býti nic jiného než branou, to co je pozdější, má býti ponecháno pozdějšímu času...*“²⁶ A koneckonců i díky reáliím se pro některé dříve nudný jazyk může stát tou branou, kterou proniknou do jeho zákonitostí a zajímavostí.

2.1 Cíle výuky reálií

Výuku reálií řadíme, jak bylo uvedeno výše, ke vzdělávacímu cíli. To znamená, že žák by měl získat vědomosti o mimojazykových faktech toho národa, jehož jazyk si osvojuje. Řekněme, že do této problematiky však trochu zasahuje i výchovný cíl. Díky poznatkům o cizí kultuře, žák může nejen kultury navzájem porovnávat, ale zároveň

²³ CHLUP, Otokar. *Středoškolská didaktika*. Brno: Společnost nových škol, 1933, s. 224.

²⁴ CHODĚRA, R. *Didaktika cizích jazyků*, s. 130.

²⁵ HENDRICH, J. a kol. *Didaktika cizích jazyků*, s. 115

²⁶ KOMENSKÝ, Jan Ámos. *Didaktika veliká*. Praha: Dědictví Komenského, 1905, s. 39.

poznávat tu svou vlastní. Pokouší se najít ekvivalenty obou kultur. To samozřejmě leckdy není možné, ale i to je výsledek, ke kterému žák může dojít. Goethe řekl, že *kdo nezná cizí jazyky, neví nic o svém vlastním*.²⁷ Toto pravidlo lze použít i v případě reálií. Stačí si představit příklad, kdy se francouzštináři učí o státních symbolech. Dozví se, co znamenají barvy na francouzské vlajce a následně je vyučující vybídne, ať popíše i tu českou – nejsou schopni odpovědět.

Pochopení určité kultury na základě jejích reálií, vede také k větší toleranci toho, co je jiné. Výuka reálií pomáhá k všestrannému vzdělávání žáka a nepochybně také k pochopení souvislostí mezi jazykem samotným a faktografickými údaji. Například, jestliže během výuky zmíníme výslovnost určitého pojmu, která může být v každém regionu jiná, je nezbytné říci, o které regiony se jedná, co to vůbec regiony jsou. Zeměvědné poznatky spojují komunikativní dovednosti s obsahovou stránkou jazyka. Cíl výuky reálií lze označit za polyfunkční.²⁸

2.2 Rozbor jednotlivých publikací určených k výuce reálií

V následující kapitole pojednáváme o možnostech, které nabízejí publikace, jež se reáliím věnují a které jsou určeny pro výuku. Vyučující i samouk má v těchto učebnicích možnost doplnit znalosti a informace, jež nenašel v příslušných učebnicích jazyka. Zabýváme se díly, která se věnují nejen jedné reálii (například gastronomie), ale těm, které pracují s několika reáliemi obecně.

Jak v následujícím rozboru uvidíme, seznamování s francouzskou kulturou může být uchopeno několika rozdílnými způsoby. Otázka (kladená při tomto rozboru) zní, zda publikace nabízejí více informací, které mohou rozšířit zeměvědný okruh znalostí zájemce o francouzský jazyk. Výsledkem této analýzy by tedy mělo být zjištění, jaké jsou způsoby představování reálií v těchto publikacích a jak a do jaké míry obohacují výuku.

Předmětem analýzy bude celkem sedm publikací od čtyř různých nakladatelství. Zkoumané knížky budou rozdílné, jak ve stylu představování látky, tak třeba i jazykem

---

²⁷ BENEŠ, E. a kol. *Metodika cizích jazyků: angličtiny, francouzštiny, němčiny*, s. 7

²⁸ HENDRICH J. a kol. *Didaktika cizích jazyků*, s. 116.

nebo přidavnými prvky, jako je CD nebo obrázky. Na konci této kapitoly je uvedena tabulka (tabulka 1), která přehledně mapuje přítomnost či absenci daných kritérií.

Seznam publikací

1.	FRAUS	Reálie frankofonních zemí, Civilisation en raccourci la France, la Suisse, la Belgique, le Luxembourg, Monaco, le Canada
2.	INFOA	Francouzština: otázky a odpovědi...nejen k maturitě
3.	INFOA	La nouvelle France en poche
4.	ELI	Hémisphère F
5.	CLE International	Civilisation en dialogue
6.	CLE International	Civilisation progressive
7.	CLE International	Les Français – Mentalités et comportements

2.3 Kritéria hodnocení publikací

Učebnice lze zařadit do několika kategorií, dle kterých se nám budou snadněji hodnotit. Prvním hlediskem je, zda vyšly v nakladatelství českém nebo francouzském nebo jiném. Zda jsou psané v češtině, francouzštině nebo oběma jazyky zároveň a nabízejí tak i český překlad. Dále vezmeme do úvahy jejich obsah. To znamená, kterých reálií se dotýkají. Důležitým hlediskem je způsob, jak s reáliemi seznamují. Setkáváme se s heslovitě napsanými informacemi, podrobnými texty i kratšími texty, po nichž následuje požadavek, aby žák projevili svoji reflexi z přečteného. Rozlišujeme publikace s obrázky nebo bez obrazových příloh. Všimáme si úrovně, jakou díla požadují po čtenáři. Posledním znakem, kterým se učebnice mohou lišit, je skutečnost, zda zapojují žáka (čtenáře) aktivně do spolupráce, nebo je stačí pouze číst.

2.4 Vlastní analýzy jednotlivých publikací

FRAUS – Réalie Frankofonních zemí, Civilisation en raccourci la France, la Suisse, la Belgique, le Luxembourg, Monaco, le Canada, 1997

Reálie frankofonních zemí jsou vydávány českým nakladatelstvím a jsou psány ve francouzském jazyce. Úroveň jazyka, kterou tato literatura vyžaduje pro porozumění textu, není zmíněna. Jak název napovídá, autorka se věnuje nejen kultuře Francie, ale i dalším frankofonním zemím. Jednotlivé reálie každé země jsou rozpracovány víceméně do stručných odstavců a slouží tak k rychlému a přehlednému nalezení požadované znalosti. Mezi vybrané reálie v této publikaci patří geografie, hospodářství, politický a administrativní systém, historie, gastronomie, svátky, Paříž a vzdělávací systém. Nazveme si je – reálie základní. Budeme sledovat, zda se tyto základní informace nacházejí i v dalších publikacích. Přítomna je mapa i několik doprovodných obrázků. Dílo počítá s přečtením textu a nevyžaduje žádnou zpětnou aktivitu žáka či čtenáře.

INFOA – Francouzština, Otázky a Odpovědi...nejen k maturitě, 2011

Tato učebnice, vydaná českým nakladatelstvím, nabízí zrcadlový text. To znamená, že jazyková úroveň čtenáře může být i ta nejnižší, a přesto informaci správně porozumí. Čtenář se seznámí se základními reáliemi i tématy každodenního života (zdravý životní styl, denní režim). Text ke každému tématu je rozčleněn do několika menších odstavců a na závěr kapitoly jsou umístěny otázky. Ty se ovšem netýkají toho, co se čtenář dozvěděl v textu, ale především slouží k tomu, aby se žák sám rozmluvil a připravil si odpovědi dle svého názoru. Připomeneme, že tato literatura není předně vyhraněná reáliím, ale je v zásadě určena pro maturanty. Tudíž se týká témat, na která mohou studenti narazit při zkoušce dospělosti. Přesto poskytuje informace, které pomáhají poznat reálie, a to je důvod proč je zařazena mezi příručky o reáliích. Není doprovázena obrázky, jež by vyobrazovaly určitou reálnou skutečnost. Aktivita žáka je podmíněna již zmíněnými otázkami vybízejícími k dialogu.

INFOA – La Nouvelle France en poche, 2008

La Nouvelle France en poche je další publikací českého nakladatelství INFOA, která se zabývá reáliemi. Autor je Francouz a kniha je psaná ve francouzštině. Doporučená úroveň by se měla pohybovat mezi stupněm A2 – B1. To i z toho důvodu, že k učebnici je

připojeno CD, a tudíž je po žákovi požadován poslech. Obsahově se učebnice neliší od předchozích a poskytuje stručné informace o základních reáliích. Přístup k výuce reálií je typu „přečti si a odpověz“. To znamená, že žák získá z menších odstavců určitou informaci, která není příliš do hloubky rozebrána. A poté jsou mu k dispozici cvičení, na kterých si ověří své získané znalosti z předchozího textu. Zároveň je tázán na situaci v jeho prostředí, na svůj vlastní názor a nechybí ani již zmíněná poslechová cvičení. Celá učebnice je vedena hravým způsobem, doplněná o křížovky, hry se slovíčky či písničky. V tom se liší od následujících publikací, které jsou také barevné, doplněné fotkami, ale ve cvičeních nekladou důraz na hravost. *La Nouvelle France en poche* je spíše určena mladším dětem, zatímco další publikace mohou posloužit i samoukům starších ročníků.

ELI – Hémisphère F, 2012

Velmi podobným stylem, jako *La nouvelle France en poche*, je vedena i učebnice *Hémisphère*. Je psaná zcela francouzsky a vydaná italským nakladatelstvím. Požadovaná úroveň není sdělena. Ovšem vzhledem k jednoduchosti a stručnosti textu lze tuto publikaci doporučit již začátečníkům. Obsah této knížky není překvapivý, žák se dozví stěžejní informace o základních reáliích a každodenním životě ve Francii. Témata jsou podána tak, aby žák poznal místa a tradice, kulturní události, některé pasáže z historie. Publikace seznamuje i s novinkami na poli sportovním, hudebním či kinematografickém. To opět slouží k aktualizaci probíraného tématu. Představené informace jsou opět, stejně jako v předchozí učebnici, podávány ve stručnějších odstavcích. Cvičení, která mají žáka aktivně zapojit a přimět ho k reflexi z čteného textu, jsou spíše jednoduššího typu. To znamená křížovky, doplňovací cvičení, uzavřené otázky. Tento způsob odpovídá systému, jaký jsme viděli v *La nouvelle France en poche*. K dispozici je CD, které je určeno pro doplňování jednotlivých slov do textu. Přesto i v této učebnici najdeme otázky, které žáka vybízejí, aby porovnával se svým vlastním prostředím. Takto kladené otázky nutí žáka k zamyšlení a uvědomění si dvou skutečností – francouzské a české. Učí se tak poznávat v kontextu.

CLE International – Civilisation en dialogue, 2007

Nyní se přesouváme k francouzským nakladatelům. Jazykem těchto učebnic již bude jen francouzština. Tato učebnice je vydávána pro dvě jazykové úrovně – začátečníky a mírně pokročilé. Varianta pro začátečníky předpokládá alespoň padesát absolvovaných

hodin francouzštiny. Na rozdíl od předešlých děl nenabízí souvislý text pouze k přečtení, ale i k poslechu. Představuje základní reálie a každodenní činnosti Francouzů. Na konci každé kapitoly na žáka čekají cvičení vztahující se přímo k předešlému textu. V závěru knížky je pak shrnující Bilan a možnost zkontrolovat si odpovědi podle klíče. Takže s učebnicí lze pracovat i bez kontroly učitele, což je vhodné třeba pro samouky. V čem se objevuje nový přístup? K dispozici je CD, které umožňuje poslouchat jazyk, který se žák učí. A to nejen poslech určený ke cvičením, ale i k hlavnímu textu. Žák je nucen vyjadřovat se celými větami, pozorně číst v textu a porovnávat francouzské zvyklosti s jeho vlastními. V textu se setkáme se statistickými údaji, průzkumy, což jen podtrhuje autentičnost sdělovaných informací. Obrázky jsou malované. Mapku Paříže i Francie zde najdeme také.

CLE International – Civilisation progressive, 2010

U tohoto francouzského nakladatele se opět setkáváme s více úrovněmi. Začátečník, mírně pokročilý a pokročilý. Ty se potom liší obsahem. Vyšší úrovně pronikají hlouběji do kultury, nestačí jim pouze základ. A proto zde narazíme na pokročilejším lexikem. Tato publikace nabízí třicet témat, které se týkají základních reálií i každodenního života ve Francii. Přístupem seznámení s reáliemi je podobná předešlé publikaci. Také se setkáváme s kratším textem, jenž stručně a přehledně podává několik informací. Znalost textu je pak vyžadována ve cvičeních umístěných hned na vedlejší stránce. Otázky jsou formulovány tak, aby žák pracoval s textem, s mapou (těch je v učebnici několik) i s lexikem. Dále jsou pokládány otázky vyžadující porovnání situace ve Francii s tou, která je vlastní žákovi. K dispozici je opět CD sloužící jako příloha ke cvičení. Nechybí četné statistické průzkumy a učebnice je doplněna fotkami pro oživení textu. Na konci knížky je slovníček lexika, který má pomoci vysvětlit některé obtížnější výrazy.

CLE International, Les Français – Mentalités et comportements, 2005

Poněkud odlišný přístup, než který jsme dosud viděli, volí francouzsky psaná publikace: *Les Français – Mentalités et comportements*. První věc, na níž je třeba upozornit a která je důležitá při výběru učebnice reálií, je úroveň vyžadovaná tímto dílem. Stupeň znalosti jazyka je stanoven jako niveau avancé, tedy pokročilý. Studující musí disponovat již určitými dovednostmi v jazyce, protože text je náročnější, co se týče obsahu, lexika i délky. Základních reálií, tak jak jsme si je určili na začátku kapitoly, se dílo dotýká

spíše okrajově. Mnohem více se zaměřuje na hlubší popis každodenního života Francouzů. Tento každodenní život se samozřejmě prolíná i se základními reáliemi, jako jsou třeba svátky. Tudíž se v publikaci dovíme i elementární informace. Cílem je však proniknout více do vnitřního pochopení života ve Francii. Jak již napovídá sám název, soustředí se publikace na způsob myšlení a chování obyvatel Francie. Na jejich denní starosti i radosti, na to jak se chovají vzhledem ke svému věku, výchově, společenským či pracovním podmínkám. Obsahová stránka díla počítá, že její čtenář bude znalejší nejen jazyka. Počítá s jeho větším zájmem o francouzskou kulturu, jelikož texty jednoho tématu jsou na více stran (zpravidla kolem šesti), témata jsou podrobena hlubší analýze. Uvedeme si na příkladu. V tématu historie není popisován jen sled událostí, ale i to, co pro Francouze národ a národní vědomí znamená, jak ho vnímají.

Výběr témat jako práce, rodinné vztahy, věda, sociokulturní události, jsou podloženy statistikami a věcnými průzkumy. Vedle hlavního textu najdeme v podobě poznámek vysvětlení některých složitějších (odborných) výrazů, což pomáhá k rozvoji slovní zásoby. Autentičnosti textu je dosaženo i dalším prvkem, který v ostatních z probíraných děl není přítomen. Jsou to komentáře a články z francouzských novin. Tyto úryvky komentují a rozebírají danou situaci, takže čtenář přijde do styku s nestrojenou francouzštinou z první ruky. Na konci každého tématu je cvičení ve formě otázek, které nutí k zamyšlení, k vysvětlení a porovnání. Jedná se o otevřené otázky, které se vztahují k předchozímu textu. Učebnice je doplněna obrázky.

2.5 Shrnutí rozboru učebnic zaměřených na reálie

V této části jsme se pokusili nabídnout několik různých přístupů výuky reálií, tak jak jsou podávány učebnicemi, které se zaměřují speciálně na kulturní znalosti. Byly vybrány jak učebnice vydávané francouzským nakladatelstvím, tak i díla, která jsou vydávána v českém prostředí.

Zde nám vyplývá první zjištění. Existují česká nakladatelství, která se věnují francouzským reáliím, a dokonce nalezneme učebnice psané česky. Učebnice byly porovnávány na základě sedmi kritérií: nakladatelství, jazyk, obsah, přístup seznámení s látkou, přítomnost fotografií (obrázků), požadovaná úroveň, doplňková cvičení. Domníváme se, že tato kritéria jsou důležitá pro výběr učebnice, kterou by vyučující zvolil

pro svoji výuku. Učitel se například může rozhodovat dle toho, zda potřebuje holá fakta nebo i cvičení, ve kterých si žáci ověří své znalosti.

Z průzkumu dále vyplývá, že najdeme učebnice rozdílné, co se týče obsahu i formy sdělování informací. Máme k dispozici díla, která pojednávají o základních reáliích, ale i ta, jež se snaží proniknout hlouběji do problematiky (*Les Français: mentalités et comportements*, *Francouzština: otázky a odpovědi*). Tyto, řekněme učebnice pro pokročilejší, se pokouší odpovědět nejen na otázku co to je, ale také proč to je, jaký to má vliv na chování a francouzskou kulturu. Lze poznamenat, že uvedená díla poskytují více informací o zeměvědných znalostech než klasické učebnice francouzského jazyka (ty, které jsou vyjmenovány v následující kapitole). To je důvod proč je možné je použít jako doplněk výuky.

Byly zjištěny dva způsoby, jak díla informují a reflektují znalosti o reáliích. V první řadě se jedná o přístup, kdy čtenář čte delší souvislý text bez doplňujících cvičení, která by se vztahovala k předešlému textu (*Realie frankofonních zemí*). Tato forma nevyžaduje reflexi žáka, slouží jen k získání poznatků. Druhým způsobem je četba (kratšího či delšího) textu, na nějž navazuje několik cvičení, která mají vazbu na předchozí pasáž věnovanou reáliím (*Civilisation progressive*, *Civilisation en dialogue...*).

Při práci s učebnicemi je třeba mít na vědomí fakt, že každým rokem pozbývají aktuálnosti. Některá fakta, především dané statistiky a průzkumy, tak mohou být již neplatná. Pokud ovšem neklademe příliš velký důraz na detailní údaje, neměla by tato skutečnost bránit využití ani jedné z uvedených publikací.

Zmíníme ještě několik zajímavostí, které nám rozbor učebnic odhalil. K většině novějších vydání děl je připojeno audio CD. V učebnici *Civilisation en dialogue* je základem pro text, v ostatních knížkách slouží audio jako pomůcka pro cvičení. Není třeba příliš zdůrazňovat, nakolik je poslech důležitý ve výuce cizího jazyka. Byť se jedná o neautentickou francouzštinu.

V samotných cvičeních se nacházely otázky, jak otevřené, tak uzavřené. Některé se vztahovaly přímo k textu, některé požadovaly po žácích vlastní zamyšlení nad problematikou. Co je však překvapivé u všech učebnic (ve kterých jsou doplňující cvičení) jsme našli otázky, kde byli žáci tázáni, aby porovnávali danou skutečnost typickou pro Francii se svojí vlastní kulturou. Toto zjištění, tak potvrzuje konstatování, že výuka reálií

cizí kultury je důležitá nejen pro její toleranci, ale i pro pochopení své vlastní kultury. Jak je poznamenáno v pojednání o cílech výuky reálií této bakalářské práce.

Vyučující má možnost vybrat si takovou učebnici, která mu vyhovuje pro doplnění učiva. K dispozici mu jsou mimo samotné texty i cvičení, která mohou být i poslechová. Může si vybírat mezi učebnicemi, kde jsou žáci nuceni analyzovat, vymýšlet, ale i mezi těmi, které jsou spíše hravé. Takové se snaží udržet první kontakt žáka s jazykem.

Na závěr této části poznamenejme, že tedy existují učebnice pro školy i samouky, které se přímo zaměřují na reálie. To poukazuje na skutečnost, že reálie mají takovou důležitost při výuce jazyka, že stojí za to jim věnovat speciální publikaci.

Tabulka 1 Přehled splněných kritérií

	1	2	3	4	5	6	7
nakladatelství	české	české	české	ital.	franc.	franc.	franc.
jazyk učebnice	Fj	Fj/ Čj	Fj	Fj	Fj	Fj	Fj
základní reálie	ano	ano	ano	ano	ano	ano	okrajově
způsob seznámení	stručné odstavce	obsáhlá témata	stručné odstavce	stručné odstavce	stručné odstavce	stručné odstavce	obsáhlá témata
obrazová příloha	ano	ne	ano	ano	ano	ano	ano
úroveň jazyka	není zmíněno	není zmíněno	A2-B1	není zmíněno	začátečník mírně pokr	zač. pokr. mírně pokr	pokročilý
aktivní spolupráce	ne	ano	ano	ano	ano	ano	ano

Zdroj: vlastní

Poznámka: tabulka je zestručněná kvůli přehlednosti, pro hlubší informovanost je třeba vrátit se k jednotlivým rozborům daných učebnic.

- 1 – Reálie frankofonních zemí
- 2 – Francouzština, Otázky a Odpovědi
- 3 – La Nouvelle France en poche
- 4 – Hémisphère F
- 5 – Civilisation en dialogue
- 6 – Civilisation progressive
- 7 – Les Français – Mentalités et comportements

3. Vybrané francouzské reálie a dotazník

V této kapitole se zabýváme pouze některými druhy reálií. Vybírány byly na základě jejich použití v učebnicích, která jsou schváleny Ministerstvem školství pro výuku francouzského jazyka pro školní rok 2013/2014. Jedná se o tyto tituly: *Amis et compagnie 1*, *Amis et compagnie 2*, *Le français entre nous 1*, *Le français entre nous 2*, *Connexions 1*, *Vite 1*, *Vite 2*. Z obsahu těchto učebnic byly také tvořeny otázky pro dotazník, který žáci vyplňovali.

V rámci této práce nelze popsat všechny francouzské reálie a ani to není jejím cílem. Proto jsme vybrali jen některé z těch, se kterými se žáci mohou během své výuky díky učebnicím setkat. Nedá se říci, že by autoři učebnic byly jednotní v tom, které reálie do knížky zařadí. V každé z uvedených učebnic se nacházela alespoň zmínka o geografii a skoro pokaždé i údaje o svátcích, často byla zobrazená i francouzská vlajka – jak se můžeme přesvědčit v tabulce (tabulka 2) pod textem. Další výběr reálií byl různorodý. Jeden fakt se nacházel třeba jen v jediné učebnici. Takovým příkladem je například *le crêpe*, který nalezneme jen v *Amis et compagnie* (str. 23). Obecně lze říci, že reálie nebyly příliš popisovány. V učebnicích tak nalezneme spíše jejich fotografie se stručným popisem. Rozhodli jsme se několik z nich v této kapitole více popsat, protože nám přijde důležité nejen vědět, že daná reálie existuje, ale také co znamená. Tímto popisem chceme ukázat, že každá reálie, byť se jedná třeba jen o pečivo, může mít zajímavou historii nebo faktografickou skutečnost. A o tyto zajímavosti se může vyučující opřít ve snaze oživit žákům hodinu jazyka. Dále popisem demonstrujeme skutečnost, že pokud chce vyučující více pracovat s reáliemi, je nutno použít například publikace přímo věnované samotným reáliím. Hlubší seznámení s reálií je v klasických učebnicích nedostatečné a jejich popisu by se mohlo dát více prostoru.

Protože je reálií skutečně nespočet, je třeba si na začátek udělat alespoň stručné rozřazení na kategorie. Při tomto kategorizování postupujeme s pomocí již zmíněných učebnic pro základní školy a dále s pomocí publikací, které nejsou určeny jen pro žáky nižších stupňů škol, ale i samouky či jazykové školy (publikace analyzované ve druhé kapitole). Zde je důležité poznamenat, že přesný seznam kategorií neexistuje. I sami autoři nevolí vždy stejné reálie pro vykreslení kultury daného národa.

Tabulka 2 Vybrané reálie v učebnicích

	Amis 1	Amis 2	LF 1	LF 2	Connex.	Vite 1	Vite 2
vlajka	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗
svátky	✓	✗	✓	✓	✓	✗	✓
geografie	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Zdroj: vlastní

poznámka: ✗ značí absenci reálie, ✓ značí přítomnost reálie

Kategorizace

1. Geografie a příroda
2. Frankofonie
3. Administrativa (francouzské regiony a jejich specifika)
4. Politika
5. Náboženství
6. Historie
7. Svátky (státní, náboženské, prázdniny)
8. Francouzská identita (symboly)
9. Francouzská společnost (rodina, životní styl mladých, chování, volný čas)
10. Gastronomie
11. Školní vzdělávací systém
12. Kulturní život (hudba, literatura, média, kinematografie, divadla etc...)
13. Aktuální problémy Francie

3.1 Vybrané reálie

3.1.1 Gastronomie

Quiche

Jedná se o slaný koláč pocházející z Lorraine. Původ jeho jména je z německého *Kuchen*, což znamená koláč. Hlavními ingrediencemi této slané speciality je slanina a směs vajíček a smetany.²⁹

²⁹ GUILLEMARD, Colette. *Les mots de la cuisine et de la table*. Paris: Belin, 1990, s. 331.

Croissant

Spolu s bagetou je *croissant* nejznámějším francouzským pečivem. Croissant však nepochází z Francie. Podobně jako další jemné pečivo, které Francouzi shrnují pod názvem: *viennoiseries* – *Vienne*.³⁰ Stejně jako *croissant* byly vynalezeny v Rakousku. *Croissant* má připomínat vítězství nad tureckými vojsky, které obléhaly v roce 1683 Vídeň. Zdejší pekaři se rozhodli upéct pečivo ve tvaru půlměsíce. Ten byl symbolem Turků.³¹

Macaron

Makrónek je koláček z mandlového těsta a bílků. Dvě mandlové pusinky jsou slepeny máslovým krémem. Makrónky jsou barveny rozličnými druhy barev. Souvislost s italským prostředím se nabízí. Slovo opravdu pochází z benátského *macarone* (těstovina). Protože byly dlouho dobu vyráběny hlavně v kláštrech, setkáváme se i s jejich označením „pupík mnichů“.³²

Les Crêpes

Tato jemná palačinka se skládá z mouky, vajíček a mléka. Původ slova je z latinského *crispus*, což znamená kučeravý, kadeřavý. To proto, že při tepelné úpravě se okraje palačinky nakrabatí.

Dříve byly *crêpes* více hutnější než dnes a připomínali tak naši českou palačinku. Náplň může být sladká i slaná. Ve Francii existuje několik druhů *crêpes*, které jsou typické pro určitou oblast. *Crêpes* jsou spjaty se svátkem *la Chandeleur*³³. Tento svátek, původně pohanský, lidem připomínal, že den se prodlužuje a brzy přijde jaro. Palačinky mají tvar vytouženého slunce. *Crêpes* se tedy v domácnostech připravují během tohoto svátku. Najdeme však i oblasti, kde jsou palačinky na oslavu Karnevalu nebo *Mardi Gras*.

Tourteaux – okolí Perigordu, gaskoňské *crêpes*, dělané z kukuřičné mouky, a proto jsou hutnější

Bourriols – Auvergne

Matefaim – savojské palačinky, do kterých je někdy přidávána býčí krev, aby byl pokrm výživnější

Vautes, Votes – Lorraine, palačinka plněná nakrájenými jablky

---

³⁰ Vídeň

³¹ Tamtéž, s. 140.

³² Tamtéž, s. 248.

³³ Hromnice

Mezi další varianty dezertu patří Saligalais (Poitou), Tantimolles (Reims), Landimolles (Picardie)

Crêpes dentelles – je bretaňská varianta dezertu, velice jemné a stočené do ruličky ještě za tepla.³⁴

3.1.2 Národní symboly

Vlajka

Francouzská vlajka se skládá ze tří svislých pruhů – modrého, bílého a červeného. Jako u většiny francouzských symbolů jsou počátky jejího vzniku spjaty s počátkem Velké francouzské revoluce. Vlajka byla oficiálně přijata za státní symbol v roce 1784. Za Restaurace (1814 – 1830) byla opět navrácena vlajka bílá – barva královského rodu. Červená a modrá jsou barvy Paříže.

Do Velké francouzské revoluce používala monarchie jako svůj znak *Fleur-de-Lys*³⁵ a bílou vlajku. Předchůdkyní vlajky byla na počátku francouzské revoluce dvojbarevná kokarda (červená, modrá). Po dobytí Bastily došlo k uklidnění situace a byla přidána i barva bílá, aby se tak potvrdilo spojení krále a lidu, jako příslušníků jednoho národa. V roce 1790 bylo rozhodnuto, že prapor se bude skládat ze svislých pruhů těchto tří barev. Ovšem v pořadí: červená, bílá, modrá. Dekret z roku 1794 tuto vyhlášku mění. Tři národní barvy zůstávají neměnné, ovšem bylo pozměněno jejich pořadí tak, aby bílá a červená vlály ve vzduchu a modrá byla připevněna k žerdi. S pádem Bourbonů (1830) zanikla i jejich podoba bílé vlajky. Ještě jednou však byla existence trikolóry ohrožena. Během revoluce 1848 se užívala jen červená.

Vlajku najdeme na všech veřejných budovách, to znamená i ve školách.

La Marseillaise

Revoluční píseň, oslava svobody – to je hymna Francie. Pouze první sloka a refrén z původní písně. *La Marseillaise* nebyla složena na jihu země a ani její skladatel odtamtud nepocházel.

Jako bojovnou píseň ji složil důstojník ve Strasbourgu v noci z 25. na 26. duben 1792. Rouget de Lisle byl jedním z vojáků, kteří měli bránit vstup rakouských vojsk do země z východu. A tak byla pojmenována *Chant de guerre pour l'armée du Rhin*.³⁶ Píseň

---

³⁴ GUILLEMARD, C. *Les mots de la cuisine et de la table*, s. 136-139.

³⁵ liliový květ

³⁶ válečná píseň rýnské armády

se vojskem rychle šířila, a když v srpnu 1792 dorazili do Paříže dobrovolníci z Marseille za zpěvu této melodie, uchytilo se současné pojmenování.

Národní píseň byla prohlášena 14. července 1795. Hymna byla zakázána za císařství i Restaurace a svého oživení se dočkala až v roce 1879. Celá píseň *La Marseillaise* se skládá ze sedmi slok, přičemž ta poslední byla přidána neznámým autorem v roce 1792.

Marianne

Jedná se o postavu ženy, která ztělesňuje Francouzskou republiku a její základní principy *liberté, égalité, fraternité = la devise*.³⁷ *Marianne* je zobrazována s frygickou čapkou, která se za Velké francouzské revoluce stala symbolem revolucionářů. Čapka je však někdy považována za příliš buřičskou, a tak je nezdědka nahrazena čelenkou nebo korunkou.

Její podobiznu nalezneme na radnicích (busty) i poštovních známkách a mincích. Předlohou pro zobrazení tváře jsou vybrané francouzské ženy. Mezi *Mariannes* patří Brigitte Bardot, Mireille Mathieu a v současnosti Samira Bellil.

Galský kohout

Tento symbol pochází ze starší doby, ještě před francouzskou revolucí. Ale právě za francouzské revoluce se dočkal svého rozšíření. Kohout byl znakem Galů. Latinské slovo *gallus* totiž znamená kohout i galský.

Ve 14. století Němci označují Francii znakem kohouta. V 16. století je francouzský král zobrazován s kohoutem na rytinách a mincích. Za revoluce se dočká největšího rozšíření, nalezneme ho i na pečeti Direktorata. Ovšem pro Napoleona je kohout příliš slabým ptákem na to, aby mohl symbolizovat tak silnou říši jako je Francie, a nahradí ho orlem. Kohoutí znovuzrození přijde s Červencovou revolucí. Není to slabý pták, ale znak hrdosti a pýchy. Za Třetí republiky je uznán jako oficiální symbol.

Kohouta najdeme jako větrnou korouhvičku domů, na známkách, starších mincích nebo na mříži Elysejského paláce. Často bývá taky zobrazen na vrcholku památníků obětem válek. Podobně jako *Marianne*.³⁸

---

³⁷ rovnost, volnost, bratrství = devíza

³⁸ Elysée: Présidence de la République. [online]. [cit. 2014-03-30]. Dostupné z: <http://www.elysee.fr/la-presidence/les-symboles-de-la-republique-francaise/>

3.1.3 Svátky

Mezi francouzské státní svátky patří, jak ty občanské (1., 8. květen...) tak i ty náboženské (*Lundi de Pâques, L'Assomption...*).³⁹ Tyto dny se nazývají *les jours fériés*.⁴⁰ Nechodí se do školy ani do práce. Je zde i spousta svátků, které nejsou státní (*Saint-Valentin, Fête de la gastronomie*).⁴¹

Le 14 juillet

Státní svátek 14. července připomíná dobytí pevnosti Bastily – den, který je považován za počátek Velké francouzské revoluce (1789). Lidé vyrazí do ulic, tančí, pozorují ohňostroje a vojenské přehlídky, které se konají ve větších městech. V Paříži se tyto vojenské ceremonie proměňují na Champs Elysée.

Mardi Gras

Mardi Gras je svátek pohyblivý a neoficiální. Je to poslední den Karnevalu. Po veselém úterý přijde Popeleční středa a období čtyřicetidenního půstu, které trvá až do Velikonoc. Mardi Gras je den, kdy se dělají *crêpes*.⁴²

3.1.4 Geografie

Francie je velice rozmanitou zemí s klimatem oceánským, středomořským i kontinentálním, nížinami i velehorami, miliónovými městy s aglomeracemi i zachovalými vesničkami. Díky tvaru svého území je nazývána *l'hexagone* – šestiúhelník. Je třetí největší evropskou zemí, co se týče rozlohy.

Přírodní mořské hranice tvoří Středozemní moře na jihu, Atlantský oceán na západě. Od Velké Británie dělí Francii kanál La Manche. Na jihozápadě je hranice vyznačena horským pásmem velehor Pyrenejí, na jihovýchodě pak Alpami s nejvyšším vrcholem Mont Blanc – 4808 m n. m. Východní mez stráží pohoří Jura a Vogézy, které ze severu doplňuje vysočina Ardeny. Ve střední a jižní Francii se setkáme s pozůstatky vulkanické činnosti, která je patrná v podobě dnes již vyhaslých sopek. Tuto oblast nazýváme Massif Central s nejvyšším bodem Puy de Sancy 1886 metrů.

Francouzská republika sousedí s osmi státy – Belgie, Lucembursko, Německo, Švýcarsko, Itálie, Španělsko, Andorra a Monako. Jedná se o stát multikulturní

---

³⁹ Velikonoční pondělí, Nanebevzetí Panny Marie

⁴⁰ dny pracovního klidu

⁴¹ Svatý Valentýn, Svátek kuchařského umění

⁴² MAUCHAMP, Nelly. *La France de toujours : Civilisation*. Paris: CLE International, 1987, s. 127.

s heterogenní populací. Najdeme zde totiž četné zastoupení přistěhovalců z Maghrebu nebo černé Afriky. Nemalá je také přítomnost asijských národů. Za zmínku stojí i 600 000 Židů žijících ve Francii, což je nejvíce v Evropě. K prvnímu lednu 2014 má Francie 65 820 916 obyvatel.⁴³

Do rozmanitosti této země nepřispívají jen cizí kultury, ale i fakt, že každý francouzský region má své tradice, chutě a specifika. Administrativně je Francie složena z 27 regionů (22 je na kontinentu) a 101 departmentů. K těmto 22 kontinentálním regionům patří i Korsika, která leží ve Středozemním moři. Zbýlých pět regionů leží v zámořské Francii.

Réunion, francouzská od r. 1609, (Indický oceán), Martinique, francouzské území od r. 1635, (Karibské moře), Guadeloupe, francouzské území od r. 1635, (Karibské moře), Guyane, francouzská od r. 1609, (hraničí s Brazílií), Mayotte, francouzské území od r. 1841 (Indický oceán).⁴⁴

3.1.5 Frankofonie

Termín frankofonie vymyslel francouzský zeměpisec Onésime Reclus v devatenáctém století. Jsou tím míněna všechna území, kde se mluví francouzsky. To znamená nejen evropskou Francii, ale i území v Africe, Americe a Asii. Jak se francouzština na tyto území dostala? Díky rozsáhlé kolonizaci, která během staletí zasáhla celý svět. Po osamostatnění koloniálních území zde francouzština zůstala jako jazyk oficiální, jeden z oficiálních (Kamerun), vyučovací (Madagaskar), nebo jako jazyk s významným kulturním postavením (Maroko).⁴⁵

Společenství Frankofonie však nezahrnuje jen státy, kde je francouzština nutná ke komunikaci, ale i ty, které se snaží patřit do frankofonní komunity a kultury. Státy, které se o francouzský jazyk zajímají a užívají jej ve vlastní zemi. Ten je obyvatelům zprostředkován i pomocí příslušných institucí. V České republice je to Francouzský institut v Praze, francouzské aliance či Francouzské centrum pro výzkum v oblasti sociálních věd (CEFRES).

---

⁴³ Institut national de la statistique et des études économiques. [online]. [cit. 2014-05-31]. Dostupné z: <http://www.insee.fr/fr/>

⁴⁴ GUILLEMANT, Dominique. *La nouvelle France en poche*. Praha: INFOA, 2008, s. 130-131.

⁴⁵ LISTÍKOVÁ, Renáta a Tomáš KLINKA. *Francouzština: otázky a odpovědi... nejen k maturitě*. Dubicko: INFOA, 2011, s. 197-199.

3.2 Praktická část – vyhodnocení dotazníku

Tato část navazuje na rozbor jednotlivých publikací zaměřených na reálie. Vyzkoušíme totiž, zda učebnice používané francouzštináři přispívají k lepšímu výsledku těchto žáků. Pokud by tomu tak nebylo, publikace zaměřené na reálie mohou sloužit jako obohacující zdroj pro vyučující. V tomto úseku práce sledujeme, jaké jsou znalosti francouzských reálií žáků základních škol a víceletých gymnázií. Pomocí dotazníku zjišťujeme, jaký je rozdíl mezi vědomosti žáků, jenž francouzský jazyk mají jako vyučovací předmět a žáků, kteří nikoliv. Výzkum nám také pomůže zjistit, které reálie jsou mezi žáky nejznámější a které dělaly žákům nejvíce problémů. Výsledky průzkumu můžeme rozdělit na dvě základní části. První se týká celkového vyhodnocení dotazníku a druhá je zaměřena na rozbor jednotlivých otázek. K rozboru bude připsána otázka v takovém znění, jak je uvedena v dotazníku. Správná odpověď bude tučně zvýrazněna. Grafické znázornění výsledků nalezneme v příloze.

3.2.1 Popis průzkumu

Do výzkumu se zapojily tři školy. Základní škola s rozšířenou výukou jazyků, víceleté gymnázium a základní škola bez rozšířeného jazykového zaměření. Cílové skupiny byly dvě. Žáci učící se francouzštinu alespoň druhým rokem a ti, kteří mají jiný jazyk (většinou se jednalo o němčináře). Respondenti chodí do sedmé či osmé třídy. Věk byl tedy u všech srovnatelný. Důležitými faktory při porovnávání byl přibližně stejný věk žáků a také délka studia francouzštiny. Oba dva požadavky byly dodrženy. Úkolem bylo zodpovědět na dvanáct otázek právě jednou správnou odpovědí. Mohlo by se zdát, že nefrancouzštináři musí být jasně v nevýhodě. Avšak některé z otázek je možné zodpovědět na základě znalostí z jiných předmětů, především zeměpisu a dějepisu. Při bližším zkoumání zjišťujeme, že některé reálie jsou v českém prostředí všeobecně známé a téměř automatické. V tomto případě vycházíme ze skutečnosti, že nefrancouzštinářů je celkem 38 a pokud odpoví alespoň 60% správně, pak můžeme mluvit o všeobecně známé reálii. Šedesát procent tvoří 22 žáků.

Celkově lze odpovědi roztřídit do tří kategorií. Lepší odpovědi – to znamená, že na ně odpovědělo více jak 64 žáků (což jsou dvě třetiny), poté neutrální – rozmezí od 46 do 64 bodů a horší, což znamená od 46 bodů dolů. V kategorii těch lépe zodpovězených je

celkem 6 odpovědí. Neutrální jsou 4 odpovědi a velmi špatně dopadly 2 odpovědi (27 a 37 bodů).

Výsledky obou skupin porovnávané v procentech, to znamená, že počet správných odpovědí v jedné skupině vydělím celkovým počtem žáků v této skupině.

Dotazovaní žáci se učí dle vybraných učebnic: *Le français entre nous 1, 2, Connexions 1, Amis et compagnie 1, 2.*

Celkový počet respondentů je 96. Z toho nefrancouzštinářů je 38 a francouzštinářů 58.

3.2.2 Výsledky průzkumu

Celkové vyhodnocení a odpověď na otázku:

Jsou žáci, kteří se francouzský jazyk učí, průměrně lepší ve znalostech francouzských reálií než nefrancouzštináři?

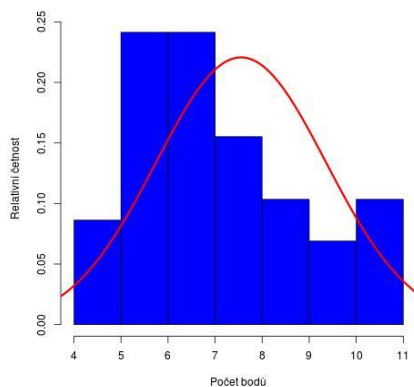
Hypotéza: Na základě předpokladu, že žáci přicházející do kontaktu s francouzskou kulturou častěji a záměrněji než ti, co se francouzštinu neučí, se domníváme, že výsledky francouzštinářů budou lepší.

Pro potvrzení naší hypotézy používáme parametrický dvouvýběrový (Studentův) t-test, který je dostupný v programu Microsoft Excel. Aplikujeme variantu, která nepožaduje shodnost rozptylů počtu bodů v populaci francouzštinářů a nefrancouzštinářů (odchylka od průměru počtu bodů obou skupin nebude shodná). Vybrali jsme tento test, protože od něj očekáváme nejvyšší sílu. Pro tento test sice předpokládáme normální rozdělení počtu bodů ve skupinách francouzštinářů a nefrancouzštinářů (tj. Gaussova křivka), ale kvůli charakteru našich dat však nejsou pravděpodobně příliš velké odchylky od požadovaného rozdělení. Rozsah pozorování (58 a 38 dětí v jednotlivých skupinách) také zajistí i při nenormálním rozdělení vhodné chování testu kvůli centrální limitní větě. Na obr. A a obr. B vidíme, že naše výběry se skutečně příliš od normálního rozdělení neodchylují. Pro statistické ověření normality jednotlivých skupin jsme provedli Kolmogorovův-Smirnovův test. U nefrancouzštinářů nebyla normalita zamítnuta (p-hodnota 0,29), u francouzštinářů byla sice zamítnuta, ale nepříliš silně (p-hodnota 0,03). Podle výsledku t-testu a na základě

našeho vzorku pak závěr zobecníme na celou populaci. Pracovat budeme na standardní 5% hladině významnosti (pravděpodobnost, že zamítneme pravdivou nulovou hypotézu).

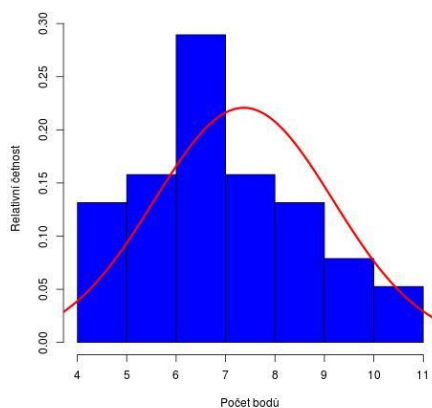
H_0 : Střední hodnota odpovědí je francouzštinářů stejná jako u nefrancouzštinářů.

H_1 : Francouzštináři jsou lepší.

Obrázek 1 Histogram počtu bodů francouzštinářů

Zdroj: vlastní

Obrázek 2 Histogram počtu bodů nefrancouzštinářů

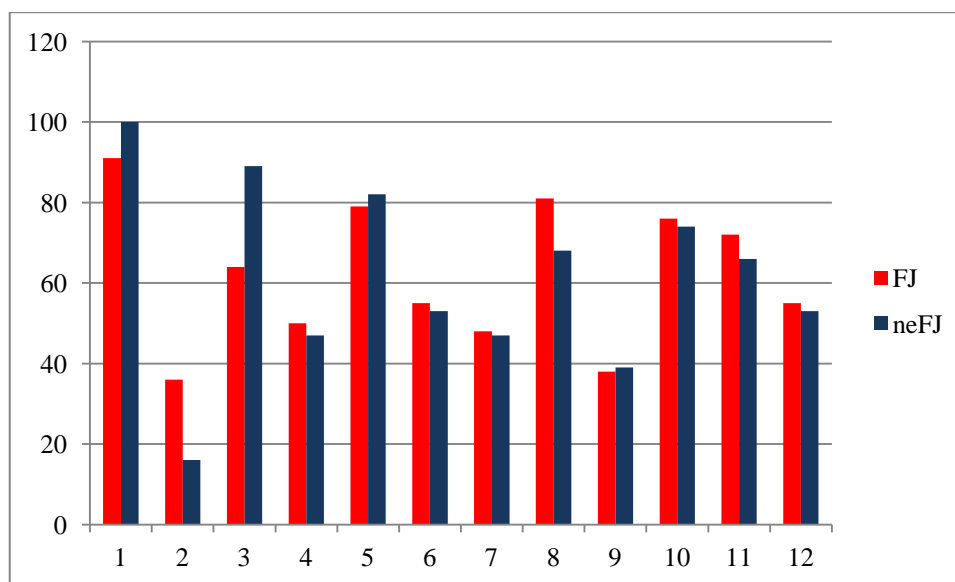
Zdroj: vlastní

Výsledek: Testová statistika, která ověřuje t-test, vyšla 0,49. Odpovídající p-hodnota je 0,628. P-hodnota je nejnižší hladina, na které bychom hypotézu H_0 zamítali. Vidíme, že p-hodnota je vyšší než uvažovaná hladina významnosti (0,05), proto H_0 nezamítáme.

Závěr: Nepodařilo se nám prokázat, že by žáci, kteří se učí francouzský jazyk, odpovídali systematicky lépe na otázky z reálií než žáci bez francouzského jazyka ve výuce. Střední hodnoty jsou na základě testu stejné, což může být do jisté míry způsobeno menším

počtem škol, jejichž žáci byli dotazováni. Chtěli bychom podotknout, že v naší situaci je počet dotazovaných žáků pro správné chování t-testu dostatečný (K-S test).

Následující obrázek C ukazuje úspěšnost obou skupin v procentech. Znázorněno grafem. Můžeme porovnat s výsledky t-testu.

Obrázek 3 Úspěšnost obou skupin v jednotlivých otázkách
Zdroj: vlastní

3.2.3 Rozbor jednotlivých otázek

Otázka č. 1: Francouzská vlajka neobsahuje **zelený vertikální pruh**, modrý svislý pruh nebo červený svislý pruh. Na tuto otázku správně odpovědělo celkem 91 žáků. Poměr úspěšnosti byl FJ 91 % : neFJ 100 %. Tato otázka byla nejčastěji správně zodpovězena. Důvodem je přítomnost obrázku vlajky v každé z učebnic (*Amis et Compagnie 1* – str. 69, *Amis et Compagnie 2* – str. 50, *Le français entre nous 1* – str. 58, *Le français entre nous 2* – str. 36, *Connexions 1* – str. 31) a také obecná známost tohoto symbolu. I nefrancouzštinář se s ní může setkat v médiích, literatuře nebo při návštěvě země. Z výsledku této otázky vyplývá, že se jedná reálii všeobecně známou. Toto skóre bylo očekáváno.

Otázka č. 2: Ve Francii se 14. červenec slaví jako: Mardi gras, konec fr. revoluce, **začátek fr. revoluce**. Tato otázka se stala nejhůře zodpovězenou. Výsledek byl poněkud překvapením, jelikož fakta francouzské revoluce se netýkají jen jazyka, ale i dějepisu. Domnívali jsme že, právě tato otázka patří k těm obecně známým. Výsledek byl překvapující. Celkem odpovědělo správně pouze 27 žáků, což nečiní ani třetinu. Francouzštináři (ne) uspěli v poměru k ostatním FJ 36 % : neFJ 16 %. Málo správných

odpovědi na straně francouzštinářů je o to udivující, že v učebnicích se tento svátek poměrně často vyskytuje. Nejčastěji označenou odpovědí bylo, že se jedná o konec revoluce. Z toho lze vysledovat, že si žáci neuvědomili, že tato revoluce má pro Francii pozitivní význam, začátek něčeho nového a lepšího. Zmínku o tomto svátku najdeme skoro v každé ze zmíněných učebnic (*Amis et Compagnie 1* – str. 69, *Amis et Compagnie 2* – str. 73, *Le français entre nous 2* – str. 34, *Connexions 1* – str. 50).

Otázka č. 3: Francouzským národním symbolem v podobě zvířete je: hlemýžď, orel, **kohout**. Správně odpovědělo 71 respondentů. Tím lze tento dotaz zařadit mezi ty lépe zodpovězené. Sledujeme poměr výsledku FJ 64 % : neFJ 89 %. Nefrancouzštináři odpověděli skoro všichni správně, proto můžeme tuto reálii označit jako obecně známou. A to i proto, že se tento symbol nenachází v žádné z užívaných učebnic. S výrazem galský kohout se mohou setkat v odvětví politiky, sportu i literatury.

Otázka č. 4: Mireille Mathieu či Brigitte Bardot propůjčily svou tvář podobě ženy, která ztělesňuje Francouzskou republiku. Sochy nebo bustu této ženy najdeme po celé Francii. Jak je tento symbol nazýván? **Marianne**, Victoire, Isabelle. U této otázky byla předpokládána jasná převaha francouzštinářů. Celkem správně otázku zodpovědělo 47 žáků, v poměru FJ 50 % : neFJ 47 %. Správně odpověděla (bez jednoho žáka) polovina Francouzštinářů odpověděla polovina správně, což se dalo očekávat vzhledem k tomu, že tuto reálii najdeme jen v *Amis et Compagnie 2* – str. 73. Správně odpověděla i skoro polovina z celkového počtu nefrancouzštinářů, a tím se ukázalo, že v této otázce si byly obě skupiny rovny, což se vzhledem k mému předpokladu ukázalo jako překvapující.

Otázka č. 5: Kterým z následujících měst protéká Seina? **Paříž**, Marseille, Strasbourg. Tato otázka patřila k těm nejlépe zodpovězeným, jak vyplývá z výsledku. Celkem správně odpovědělo 77 žáků. Vzhledem k faktu, že mapa Francie a fakta o Paříži se nachází v každé učebnici a že i nefrancouzštináři mají hodiny zeměpisu, dal se tento dobrý výsledek očekávat. Poměr je FJ 79 % : neFJ 82 %.

Otázka č. 6: Bretagne najdeme u Středozevního, **Atlantského oceánu** nebo v Alpách. Opět se jednalo o otázku týkající se geografie. Bretagneský poloostrov je na první pohled vizuálně dobře rozpoznatelný, proto byl do dotazníku zařazen právě tento region. Předpokladem bylo, že otázka bude pro obě skupiny stejně náročná. Nakonec výsledek nepatřil mezi ty nejlepší ani mezi ty nejhorší. Celkem odpovědělo správně 52 žáků, což tvoří necelou polovinu. Výsledky mezi skupinami jsou si takřka podobné. Správnou odpověď mezi francouzštináři označilo 55% žáků a na druhé straně 53% žáků.

V obou případech tyto čísla činí zhruba polovinu z celkového počtu dané skupiny. Ani jednou nebyla označena možnost, že by Bretagne ležela v Alpách, žáci však mylně označovali její umístění u Středozemního moře.

Otázka č. 7: Která z následujících lahůdek je považována za francouzskou lahůdku? **Macaron**, choucrout, bouillabasse. Tento dotaz byl položen s vědomím, že se jedná o jednu z nejtěžších otázek. Jak pro jednu skupinu, tak i pro druhou. Důvodem bylo, že v žádné z probíraných učebnic se macaron nenachází. Nicméně v učebnicích lze najít zbylé dva pokrmy (*Le français entre nous 1* – str. 24, *Le français entre nous 2* – str. 74, 100). Žáci by tedy mohli využít metodu vyřazovací. Navíc jsme si touto otázkou chtěli ověřit, nakolik jsou žáci znalí francouzské kuchyně. Gastronomie je totiž velice vděčné téma, pokud se chceme v hodině věnovat reáliím. Dětem lze přiblížit kulturu tím, že samy něco uvaří. Nakonec, jedeme-li do cizí země, jedním ze způsobů, jak ji poznat, je tamější jídlo ochutnat nebo výrobky a recepty přivést s sebou. Dle očekávání tato otázka patřila k těm hůře zodpovězeným. Správně odpovědělo 46 žáků. Ač jsme se domnívali, že nefrancouzštináři v porovnání dopadnou špatně, výsledek byl opět překvapivý. Poměr je FJ 48 % : neFJ 47 %. To znamená, že v obou skupinách odpovědělo správně jen o jednoho žáka méně než by byla polovina. Výsledek obou skupin v porovnání mezi sebou byl tedy zcela vyrovnaný. Pod dobrým skórem nefrancouzštinářů se může být podepsán fakt, že tato cukrovinka je dnes i v českém prostředí známá. A to především v pražských cukrárnách. Respondenti pocházejí z pražských škol.

Otázka č. 8: Slavná devisa a heslo Francie zní rovnost volnost či **rovnost, volnost, bratrství** či rovnost, svornost, bratrství. Tento dotaz byl opět považován za snazší. Jelikož se netýká jen vyučovacího předmětu, tj. francouzského jazyka, ale i dějepisu. Nehledě na fakt, že na této myšlence Francouzské revoluce je postavena dnešní demokratická společnost a žáci s ní mohou přijít do styku nejen ve vyučovacím procesu, ale i běžném životě (médiu). Otázka patřila k těm lépe zodpovězeným – správně odpovědělo 73 respondentů. V poměru FJ 81 % : neFJ 68 %. Což ukazuje poněkud lepší výsledek u francouzštinářů. Ovšem i úspěch nefrancouzštinářů je patrný, a proto lze konstatovat, že tato reálie je známá všeobecně, jak bylo předpokládáno. Otázku nalezneme v *Amis et Compagnie 2* – str. 72.

Otázka č. 9: Proč se Francii přezdívá hexagon? **Tvar pevniny tvoří šestiúhelník**, v minulosti tu vládlo přesně 6 královských rodů, je to šestá největší země Evropy. Ač je tato otázka zeměpisná, počítali jsme, že správně odpoví především francouzštináři.

Hexagon se sice v učebnicích, které žáci používají, nevyskytuje doslovně, ale při popisu mapy Francie v prvních hodinách francouzského jazyka, je hexagon synonymem pro Francii. To byl alespoň náš předpoklad. Celkem na tuto otázku správně odpovědělo 37 žáků. To z deváté otázky činí druhou nejhůře zodpovězenou. Přitom rozdíl mezi oběma skupinami vůbec nebyl takový, jaký jsme očekávali. Při poměru FJ 38 % : neFJ 39 %, vidíme, že chybně odpověděla v obou skupinách více než polovina. Všimněme si, že správných odpovědí francouzštinářů je skoro stejně jako nefrancouzštinářů, ovšem s tím rozdílem, že žáků majících francouzštinu je mnohem více. Hexagon se výslovně v učebnicích nenacházel a náš předpoklad, že se s ním žáci seznámí jiným způsobem, se ukázal jako mylný.

Otázka č. 10: Administrativně Francii tvoří 101 departmentů a 27 gubernií, 27 spolkových států či **27 regionů**. Tento dotaz by se dal zařadit na pomezí zeměpisně-administrativních znalostí. Očekávali jsme velmi dobrý výsledek, jelikož mapa regionů Francie se nachází v každé z učebnic, se kterou děti pracují. Co se týče nefrancouzštinářů opět si mohli pomoci znalostmi všeobecně známými. Což se potvrdilo, jak dokládá dosažené skóre, které je 72 správných odpovědí. Úspěšnost je 76 % u francouzštinářů a 74 % u těch, co se francouzsky neučí.

Otázka č. 11: Hymna Francie La Marseillesa byla složena na počest krále Ludvíka XIV., **během francouzské revoluce**, na památku Johanky z Arku. U této otázky se dal čekat spíše lepší výsledek. V učebnicích se nachází v *Amis et Compagnie 2* – str.72 a je opravdu viditelným (slyšitelným) symbolem i za hranicemi Francie. Příkladem mohou být sportovní utkání a znovu se jedná o reálii, která zasahuje i do výkladu dějepisu. Správně odpovědělo 67 respondentů. Otázka tedy patřila k těm celkově lépe zodpovězeným, jelikož odpověď na ni znalo 70 % respondentů čili dvě třetiny dotázaných. Poměr obou skupin byl FJ 72 % : neFJ 66 %. Počet těch, kteří odpověď neznali, byl tedy skoro srovnatelný – 16 : 13 žákům. Z čehož vyplývá, že tato reálie je mezi žáky obecně známá.

Otázka č. 12: Který den chodí francouzští žáci méně do školy? Úterý, **středa**, čtvrtek. Tato otázka se týkala francouzského vzdělávacího systému. V příslušných učebnicích tato znalost byla pouze v *Amis et Compagnie 1* – str.13, 51. Opět jsme tedy spoléhali na skutečnost, že znalosti reálií mohou být rozšiřovány i jiným způsobem. Dnes je na základních školách hojně využíváno možnosti výměny žáků cizích zemí. U nefrancouzštinářů jsem předpokládala spíše neznalost této reálie. Kupodivu výsledek nedopadl až tak špatně. Celkem správně odpovědělo 52 žáků v poměru FJ 55 % : neFJ 53 %. Francouzštinářů odpovědělo správně více než polovina, totéž platí o druhé skupině. Výsledek nepatří mezi lepší ani horší. Lze tedy

konstatovat, že větší část má ponětí o tom, jak jsou na tom jejich kolegové ve Francii navzdory tomu, že se tato informace v jejich učebnicích nevyskytuje.

3.2.4 Shrnutí průzkumu

Dotazník neukázal, že by znalosti francouzštinářů byly výrazně lepší než těch, co se francouzsky neučí. Na základě tohoto průzkumu můžeme konstatovat, že práce s učebnicemi výrazně neovlivňuje informovanost žáků o reáliích. Nefrancouzštináři se o francouzské kultuře dozvídají z médií, jiných předmětů ale i vlastním poznáváním země. Na druhou stranu je třeba upozornit, že ne ve všech učebnicích, které dotazovaní používají, jsou reálie dostatečně zastoupeny. Dotazník poukázal i na jiná fakta, která nebyla předmětem zkoumání. Celkem dobré znalosti prokázali žáci v oblasti zeměpisné. Naopak slabšími výkony se respondenti projeví v otázkách historických.

Tabulka 3 Úspěšnost obou skupin v jednotlivých otázkách (konkrétní čísla)

	francouzštináři	nefrancouzštináři
1	91 %	100 %
2	36 %	16 %
3	64 %	89 %
4	54 %	47 %
5	79 %	82 %
6	55 %	53 %
7	48 %	47 %
8	81 %	68 %
9	38 %	39 %
10	76 %	74 %
11	72 %	66 %
12	55 %	53 %

Zdroj: vlastní

Závěr

V této práci byly rozebírány celkem tři kapitoly, které spolu souvisí a při kterých bylo užito metod popisných, analytických a do jisté míry i statistických. Primárním a důležitým krokem, jenž nás dovedl k závěrečným poznatkům, bylo určení podstaty a samotné definice reálií. Na základě práce se slovníky byly rozebrány významy tohoto slova i jeho etymologie, které nám v dalším úseku pomohly ujasnit si, co všechno do reálií patří. Tyto významy byly později potvrzeny v části, která se zabývá rozborem publikací a učebnic. Ta prokázala, že vysvětlení slovníkové odpovídá tomu učebnicovému a to tím způsobem, že v učebnicích i publikacích se nacházely podobné reálie, které lze dosadit do definice slovníků. Shledali jsme za důležité vysvětlit slovo lingvoreálie. Upozornili jsme tím, že jedná o něco významově odlišného, než jsou reálie a že je třeba dávat pozor na záměnu těchto dvou slov.

Věnovali jsme se míře významu ve výuce reálií. Vysvětlili jsme, proč jsou reálie ve studiu důležité. Přesto, že se domníváme, že jejich přítomnost ve vyučování jazyka je nezbytná, přijali jsme stanovisko pedagogických metodik, že reálie jsou mimojazykový fakt a patří do cíle nikoliv jazykového, ale výchovného a vzdělávacího. To ovšem nesnižuje jejich důležitost při vyučování. Stanovením tohoto závěru jsme mohli přistoupit k další části práce, jež se věnovala učebnicím a průzkumu znalostí žáků.

Analýzou publikací, které se věnují jen francouzským reáliím, a zkoumáním určitých učebnic bylo vytvořeno rozdělení na kategorie reálií a popis některých z nich. Z této kategorizace jsme poté vycházeli v další části práce. A to části analýzy publikací, které se věnují jen francouzským reáliím. Rozbor publikací byl vytvořen proto, abychom zjistili, zda má vyučující pokud není spokojen se zastoupením reálií v klasické učebnici jazyka, možnost použít jiný materiál, kde by tyto zeměvědné poznatky byly představovány více. A také zda má možnost výběru z různých přístupů jak se seznamovat s reáliemi. Tímto rozborem jsme objevili, že existují publikace, které jsou zaměřeny speciálně na francouzské reálie. Zjistili jsme, že tyto publikace jsou určené pro několik jazykových úrovní a také, že je více možností, kterak s reáliemi seznamovat. Publikace zaměřené na francouzské reálie jsou obohacující pro výuku s klasickými učebnicemi. Nejen z důvodu, že se věnují reáliím hlouběji, ale hlavně v souladu se zjištěním z poslední části práce, která se věnuje klasickým jazykovým učebnicím a dotazníku.

V některých klasických učebnicích se reálie vyskytují omezeně a to může mít za následek i výsledek dotazníku, který ukázal, že znalosti francouzštinářů nejsou o mnoho lepší než nefrancouzštinářů. Pokud se podíváme na výsledky obou skupin žáků a zastoupení reálií v učebnicích, které používají francouzštináři, dojdeme k několika závěrům. Jak již bylo poznamenáno výše, hypotéza, že francouzštináři budou jednoznačně lepší, nebyla potvrzena. Vybrané reálie nebyly, až na dva případy (francouzská vlajka, geografie), zastoupeny ve všech učebnicích. V každé učebnici se vyskytovala mapa Francie z čehož lze odvodit dobrý výsledek u zeměpisných otázek. Dostatečnou informovanost však v těchto typech otázek projeví i žáci, kteří francouzské učebnice nepoužívají. Proto nelze tvrdit, že za úspěchem stojí učebnice. Jediná učebnice, která se cíleně věnuje la civilisation je *Amis et compagnie*. Tato publikace jim vyčleňuje v každé kapitole sloupeček. Ostatní učebnice se reáliemi sice zabývají, ale spíše okrajově. Z tohoto zjištění nám vyplývá potřeba užití speciálních publikací, pokud se vyučující rozhodne seznamovat žáky s francouzskými reáliemi.

Tato bakalářská práce se zabývala reáliemi, tedy tou částí jazyka, které v rámci výuky patří do mimojazykových faktů. Snažili jsme se poukázat na význam seznamování s reáliemi při vyučování cizího jazyka a také jsme se pokusili proniknout do světa francouzských reálií v českém prostředí. Reálie mohou být často to první, co budoucího žáka francouzského jazyka potká, ještě než se začne samotný jazyk učit. Mohou být i důvodem proč tento jazyk začne studovat. Časem se však reálie v jeho studiu jazyka dostávají do pozadí, a proto je důležité zeměvědné poznatky připomínat, neboť ne každý žák je odhodlán věnovat se jazyku i mimo výuku. Studium cizího jazyka a cizí kultury se žák neoddaluje vlastnímu prostředí, ale naopak si uvědomuje odlišnosti a rozdíly obou kultur. A tím více tu společnost, ke které patří.

Résumé

Notre mémoire s'intitule *La civilisation dans l'enseignement*. Nous nous focalisons sur le système éducatif tchèque parce que nous étudions à la faculté pédagogique à Prague.

La raison pour laquelle nous avons choisi ce thème sont nos expériences personnelles (en tant qu'étudiante de français) et notre intérêt d'observer de quelle façon travailler avec la civilisation française dans le milieu scolaire tchèque. Quand nous étions au collège la civilisation ne figurait pas du tout dans les cours et il y avait l'absence de la civilisation, nous apprenions seulement la grammaire. Mais après quelques années de l'apprentissage des langues étrangères, nous avons compris que les connaissances culturelles étaient importantes car il est utile de comprendre la langue dans le contexte. Nous avons remarqué que les cours où figurerait la civilisation auraient pu être plus amusants et intéressants.

La civilisation nous intéresse parce qu'elle est partie indispensable de l'enseignement des langues. Ainsi, notre supposition principale est que la civilisation est importante pour connaître et comprendre la culture de la langue que l'on apprend. Grâce à la civilisation on peut rapprocher la langue aux élèves, on peut étoffer l'enseignement de la langue. La civilisation est le moyen grâce auquel on peut montrer aux élèves la langue dans le contexte culturel ainsi que social.

Notre objectif est d'observer les connaissances de la civilisation chez les élèves au collège, c'est-à-dire les élèves qui ont plus au moins entre douze et treize ans. Le critère auquel ils doivent répondre est qu'ils ont les cours de français déjà depuis deux ans. Nous avons choisi ce groupe d'étudiants parce qu'ils ont en général terminé le premier volume de leur manuel scolaire. Nous voulions affirmer que leurs connaissances étaient meilleures que celles des étudiants qui ne suivaient pas l'enseignement du français. Nous supposions que leurs connaissances de la civilisation seraient meilleures grâce à leur travail avec les manuels scolaires et bien sûr grâce au fait qu'ils étudiaient cette langue. En revanche, nous supposions que le deuxième groupe (non-français) connaissait certains types de civilisation automatiquement. C'est la raison pour laquelle nous voulions découvrir quelle est la différence entre ces deux groupes. Nous avons en même temps cherché si les manuels scolaires aidaient les élèves en français à connaître la civilisation. De plus, nous voulions déterminer si les enseignants de français ont la possibilité d'utiliser d'autres publications (et sources) focalisées sur la civilisation. Par conséquent, nous pouvons dire que notre

objectif était d'analyser également les publications et les manuels scolaires quant à la l'emploi de la civilisation française et la façon dont ils présentaient la civilisation. Il faut noter que nous avons étudié les manuels scolaires acceptés par le ministère de l'Éducation tchèque pour l'année scolaire 2013-2014.

Pour arriver aux objectifs mentionnés, nous avons employé la méthode descriptive, analytique et statistique. La méthode descriptive a été utilisée dans la partie où nous présentions certaines sortes de la civilisation (la gastronomie, les symboles, les fêtes...) choisies pour le questionnaire. Dans la partie suivante qui offre l'analyse de publications spécialisées à la civilisation, nous avons employé méthode analytique. La méthode statistique était indispensable pour l'évaluation du questionnaire. Puis, la méthode explicative a été utilisée pour bonne compréhension des interprétations présentées dans les dictionnaires français et tchèques. Et grâce cette approche nous avons pu expliquer l'étymologie du mot « civilisation » et le terme tchèque (difficilement traduisible en français) « lingvoreálie ». Pour confirmer que la civilisation est importante pour les cours de n'importe quelle langue, nous avons montré plusieurs points de vue pédagogiques et didactiques.

En ce qui concerne la structure de ce mémoire de licence nous travaillions avec les dictionnaires tchèques et français. Certains étaient nouveaux, c'est-à-dire publiés récemment, et d'autres étaient plus anciens. Nous avons comparé les interprétations différentes de la notion de civilisation dans ces dictionnaires. Nous pouvons constater que les définitions dans les dictionnaires tchèques récents sont conformes aux définitions dans les dictionnaires français. C'est-à-dire que la civilisation est un ensemble des phénomènes et valeurs intellectuels, spirituels, techniques, esthétiques, moraux d'une société en certain temps. Les interprétations qui figurent dans les dictionnaires tchèques plus anciens considèrent la civilisation comme les connaissances réelles dont les contraires sont les connaissances spirituelles (exemple : les mathématiques contre la philosophie). Alors, ces dictionnaires ne considèrent pas la civilisation comme les signes qui caractérisent une certaine culture. Au contraire, les dictionnaires français plus anciens s'approchent plus de la signification de nos jours.

Après avoir étudié les définitions, nous avons mentionné plusieurs termes susceptibles de désigner la civilisation ou « réalie ». Notre avons trouvé les équivalents

français tels que faits de culture, faits de civilisation et singularités de la langue. Quant aux équivalents tchèques, il existe : « zeměvěda », « lingvozeměvěda ». En anglais, ce sont par exemple les expressions « Life and institutions, life and customs ou life and culture ».

Puis, nous avons étudié l'étymologie de la notion « la civilisation »; « réalie ». L'origine de ces mots provient du latin, concrètement des mots : *realia* et *civis; is*. Pour être précis, il était important de compléter et d'expliquer ce que c'est « lingvorealie ». La différence principale est que la civilisation fait l'objet d'un certain domaine culturel mais le mot « lingvorealie » est fixé sur la linguistique (par exemple: La Marseillaise contre l'expression *la tête de mule*).

Le chapitre 2 a été consacré à la position et l'importance de la civilisation dans le processus éducatif. Grâce aux publications pédagogiques, nous pouvons constater qu'il y a trois objectifs principaux dans l'enseignement des langues. Il s'agit d'objectif linguistique, éducatif et instructif. Souvent, les derniers deux se confondent. La civilisation appartient, comme les faits qui sont hors des disciplines linguistiques, à l'objectif instructif. L'une des publications met en garde contre l'utilisation excessive de la civilisation pendant les cours. Cependant, nous avons signalé les arguments justifiant la position importante de la civilisation dans l'enseignement. Nos arguments ont été soutenus par les opinions des autres publications. Pourtant, après la lecture de ces publications méthodiques, nous nous sommes identifiés à l'affirmation que la civilisation ne peut pas avoir la position aussi importante que d'autres éléments de la langue (par exemple : la grammaire). Par conséquent, nous avons trouvé indispensable de réfléchir à la position de la civilisation dans l'enseignement.

Dans la partie 2.2, nous nous sommes concentrés sur les publications axées exclusivement sur la civilisation. Dans cette partie, nous voulions montrer quelles possibilités proposaient les publications aux enseignants et quelles sont les façons dont elles présentaient la civilisation. Nous avons choisi sept publications qui ont été analysées selon sept critères. Nous avons trouvé qu'ils existaient les œuvres écrites même en tchèque (*Francouzština, Otázky a Odpovědi...nejen k maturitě*). Nous avons trouvé également plusieurs livres avec le niveau demandé différent (*Civilisation en dialogue, Les Français – Mentalités et comportements*). La plupart des publications contiennent des images et proposent des activités variées. En outre, certaines publications ont comme complément le CD (*Civilisation progressive, Hémisphère F...*). En parcourant ces sources, nous avons observé qu'il y avait deux façons dont les œuvres informaient de la civilisation. Le lecteur

peut lire un texte assez long, cohérent et sans activités (*Reálie frankofonních zemi*) ou un texte plutôt court, bref. Même si ce type de texte contient seulement les informations élémentaires, il est souvent complété par les activités. Certaines publications proposent les questionnaires et les activités où il faut analyser le texte, répondre à la question : « pourquoi », d'autres étaient plus ludiques (*Hémisphère F*) car ils contenaient les mots croisés ou les questionnaires fermés.

La partie 3.1 se focalise sur les manuels scolaires qui sont utilisés par les élèves dans les écoles tchèques. Nous avons choisi plusieurs types de la civilisation de ces manuels scolaires. Ces types de la civilisation ont été décrits plus profondément parce que nous avons observé que la civilisation était souvent mise en place comme la photographie avec quelques courtes phrases. Bien que nous sachions que l'espace pour la description plus profonde de la civilisation ne peut pas être trop grand, nous croyons que plus d'informations pour les élèves pourraient être utiles et enrichissantes. Si l'enseignant veut donc travailler plus avec la civilisation, il doit utiliser les publications spécialisées.

Après l'analyse des manuels scolaires, nous pouvons constater que le choix des domaines de la civilisation est divers, il n'existe pas la catégorisation unique de la civilisation. Néanmoins, dans les manuels scolaires, nous avons trouvé très souvent les textes et les images concernant les fêtes, le drapeau, la géographie.

La dernière partie est intitulée « l'évaluation du questionnaire ». Notre objectif était de comparer les connaissances de civilisation chez les élèves de français et ceux qui ne l'ont pas. Grâce au questionnaire, nous avons appris que les connaissances des deux groupes n'étaient pas si différentes que nous avions supposé. Même si ceux qui ont le français utilisent les manuels scolaires où figure la civilisation, il faut noter que la civilisation demandée n'était pas présente dans tous les manuels scolaires. Nous pouvons dire que les deux groupes connaissaient certains types de la civilisation automatiquement sans besoin de lire les manuels scolaires. Les meilleures connaissances des membres des deux groupes étaient visibles dans le domaine de la géographie. Selon cette recherche, nous pouvons constater que les manuels scolaires n'influencent pas considérablement les connaissances des élèves.

Pendant la réalisation de notre mémoire, nous avons travaillé avec les manuels scolaires, les publications qui se focalisent sur la civilisation, ensuite avec les dictionnaires tchèques, français, latins et avec plusieurs livres didactiques et pédagogiques. Pour

acquérir certaines informations, nous avons aussi utilisé l'Internet comme source. Grâce à l'analyse des manuels scolaires et des publications, nous avons compris que la civilisation française est présentée dans ces livres dans les mesures diverses. Si l'enseignant de langue française veut travailler plus avec cette partie de la langue, il peut trouver les livres qui le lui permettent. L'existence des publications axées spécialement sur la civilisation est une preuve qu'elle est si importante dans l'enseignement de la langue qu'elle mérite avoir ses propres publications.

Použitá literatura

BENEŠ, Eduard a kol. *Metodika cizích jazyků: angličtiny, francouzštiny, němčiny*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971.

CARLO, Catherine a Marielle CAUSA. *Civilisation progressive: avec 400 activités : niveau débutant*. 2. vyd. Paris: CLE International, 2010. ISBN 2-09-038120-5.

CRIMI, Anna Maria a Domitille HATUEL. *Vite! 1*. Recanati: ELI, 2011. ISBN 978-88-536-0605-1.

CRIMI, Anna Maria, Monique BLONDEL a Domitille HATUEL. *Vite! 2*. Recanati: ELI, 2011. ISBN 978-88-536-0607-5.

ČEPČÁNYOVÁ, Jana. *Reálie frankofonních zemí: Civilisation en raccourci la France, la Suisse, la Belgique, le Luxembourg, Monaco, le Canada*. 2. vyd. Plzeň: Fraus, 1997. ISBN 80-7238-026-5.

GRAND-CLÉMENT, Odile. *Civilisation en dialogue: niveau débutant*. Paris: CLE International, 2007. ISBN 978-2-09-035214-6.

GUILLEMANT, Dominique. *La nouvelle France en poche: réálie francouzsky mluvících zemí*. Praha: INFOA, 2008. ISBN 978-80-7240-685-2.

GUILLEMANT, Dominique. *Hémisphère F: voyage au centre de la France et de la Francophonie*. Recanati: ELI, 2012. ISBN 978-88-536-1336-3.

GUILLEMARD, Colette. *Les mots de la cuisine et de la table*. Paris: Belin, 1990. ISBN 2-7011-1271-0.

HENDL, Jan. *Přehled statistických metod: analýza a metaanalýza dat*. Praha: Portál, 2004. ISBN 978-80-262-0200-4.

HENDRICH, Josef a kol. *Didaktika cizích jazyků*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988.

CHLUP, Otokar. *Středoškolská didaktika*. Brno: Společnost nových škol, 1933.

CHODĚRA, Radim. *Didaktika cizích jazyků: úvod do vědního oboru*. 2. vyd. Praha: Academia, 2013. ISBN 978-80-200-2274-5.

KÁBRT, Jan, Pavel KUCHARSKÝ a Rudolf SCHAMS. *Latinsko-český slovník*. 2. dopl. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1970.

KOMENSKÝ, Jan Ámos. *Didaktika veliká*. Praha: Dědictví Komenského, 1905.

KRAUS, Jiří. *Nový akademický slovník cizích slov: A – Ž*. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1415-2.

LISTÍKOVÁ, Renáta a Tomáš KLINKA. *Francouzština: otázky a odpovědi...nejen k maturitě*. 2. přeprac. vyd. Dubicko: INFOA, 2011. ISBN 978-80-7240-609-8.

MAUCHAMP, Nelly. *Les Français – Mentalités et comportements*. Paris: CLE International, 2005. ISBN 978-2090331981.

NOVÁKOVÁ, Sylva, Jana KOLMANOVÁ, Danièle GEOFFREY-KONŠTACKÝ a Jana TÁBORSKÁ. *Le français entre nous 1*. Plzeň: FRAUS, 2009. ISBN 978-80-7238-867-7.

NOVÁKOVÁ, Sylva, Jana KOLMANOVÁ, Danièle GEOFFREY-KONŠTACKÝ a Jana TÁBORSKÁ. *Le français entre nous 2*. Plzeň: FRAUS, 2010. ISBN 978-80-7238-927-8.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-029-4.

REJZEK, Jiří. *Český etymologický slovník*. Voznice: Leda, 2001. ISBN 80-85927-85-3.

REY, Alain. *Le Robert dictionnaire d'aujourd'hui*. Paris: Le Robert, 1991. ISBN 9782850361227.

SAMSON, Colette. *Amis et compagnie 1*. Paris: CLE International, 2008. ISBN 9782090354904.

SAMSON, Colette. *Amis et compagnie 2*. Paris: CLE International, 2008. ISBN 9782090354935.

Dictionnaire de linguistique et des sciences du langage. Paris: Larousse, 1994. ISBN 97822033403348.

Masarykův slovník naučný: Lidová encyklopedie všeobecných vědomostí; Díl VI. Praha: Československý kompas, 1932.

Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí; Díl XXI. fotoreprint z r. 1904. Praha, Litomyšl: Paseka; Argo, 2000. ISBN 80-7203-289-5.

Petit Larousse illustré 1990. Paris: Larousse, 1989. ISBN 9782033011901.

Internetové zdroje

Centre national de ressources textuelles et lexicales. [online]. [cit. 2014-03-30]. Dostupné z: <http://www.cnrtl.fr/definition/civilisation>

Elysée: Présidence de la République. [online]. [cit. 2014-03-30]. Dostupné z: <http://www.elysee.fr/la-presidence/les-symboles-de-la-republique-francaise/>

Dictionnaire de l'Académie française, huitième édition. [online]. [cit. 2014-03-30]. Dostupné z: <http://atilf.atilf.fr/dendien/scripts/generic/cherche.exe?19;s=3643196220;>

Dictionnaire Littré. [online]. [cit. 2014-03-30]. Dostupné z: <http://www.littre.org/definition/civilisation>

Institut national de la statistique et des études économiques. [online]. [cit. 2014-05-31].

Dostupné z: <http://www.insee.fr/fr/>

Seznam tabulek

Tabulka 1 Přehled splněných kritérií.....	20
Tabulka 2 Vybrané reálie v učebnicích	22
Tabulka 3 Úspěšnost obou skupin v jednotlivých otázkách.....	35

Seznam obrázků

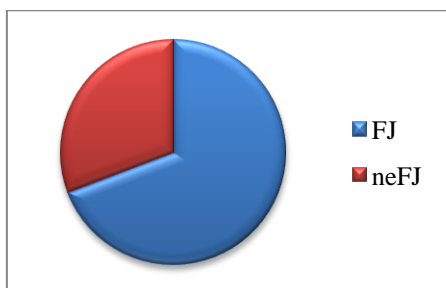
Obrázek 1 Histogram počtu bodů francouzštinářů.....	30
Obrázek 2 Histogram počtu bodů nefrancouzštinářů	30
Obrázek 3 Úspěšnost obou skupin v jednotlivých otázkách	31

Příloha

Porovnání úspěšnosti v jednotlivých otázkách

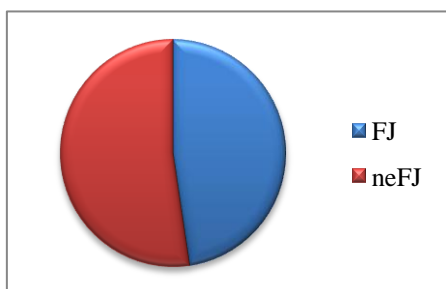
otázka č. 1

Francouzská vlajka neobsahuje zelený vertikální pruh, modrý svislý pruh nebo červený svislý pruh.

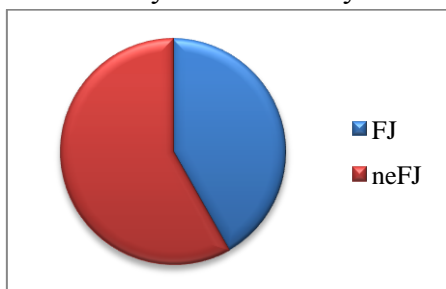
otázka č. 2

Ve Francii se 14. červenec slaví jako: Mardi gras, konec fr. revoluce, začátek fr. revoluce.

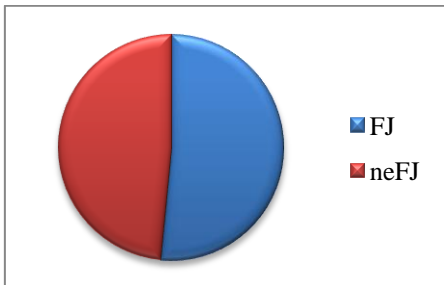
otázka č. 3

Francouzským národním symbolem v podobě zvířete je: hlemýžď, orel, kohout.

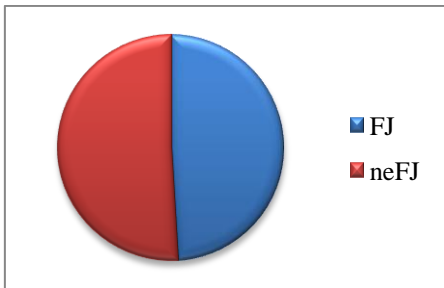
otázka č. 4

Mireille Mathieu či Brigitte Bardot propůjčily svou tvář podobě ženy, která ztělesňuje Francouzskou republiku. Sochy či bustu této ženy najdeme po celé Francii. Jak je tento symbol nazván? Marianne, Victoire, Isabelle.

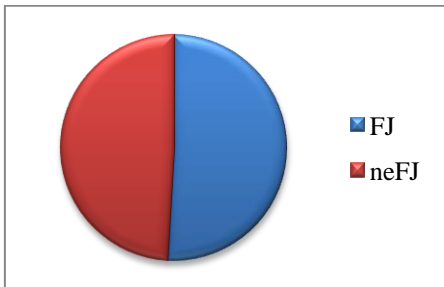
otázka č. 5

Kterým z následujících měst protéká Seina? Paříž, Marseille, Strasbourg.

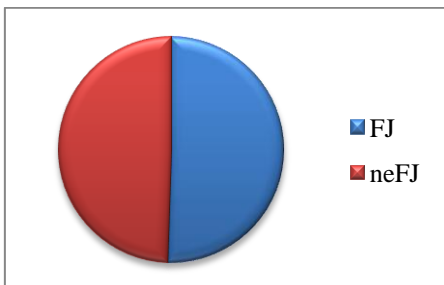
otázka č. 6

Bretagne najdeme u Středozemního, Atlantského oceánu nebo v Alpách?

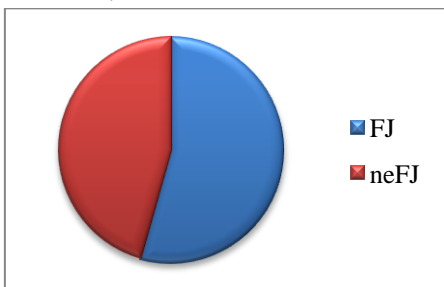
otázka č. 7

Která z následujících lahůdek je považována za francouzskou lahůdku? Macaron, choucrout, bouillabasse.

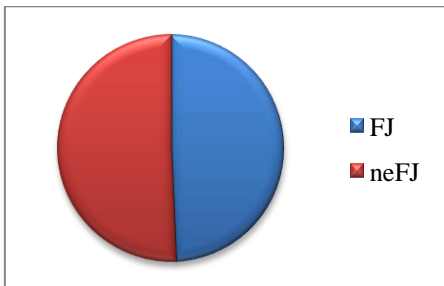
otázka č. 8

Slavná devisa a heslo Francie zní rovnost volnost či rovnost, volnost, bratrství či rovnost, svornost, bratrství.

otázka č. 9

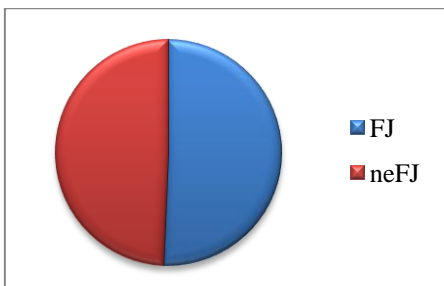
Proč se Francii přezdívá hexagon? Tvar pevniny tvoří šestiúhelník, v minulosti tu vládlo přesně 6 královských rodů, je to šestá největší země Evropy.

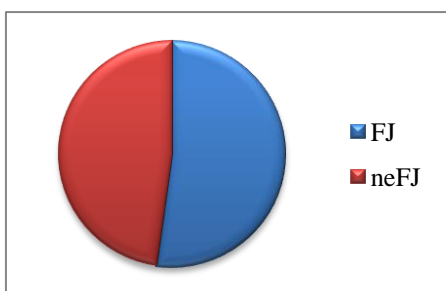
otázka č. 10

Administrativně Francii tvoří 101 departmentů a 27 gubernií, 27 spolkových států či 27 regionů.

otázka č. 11

Hymna Francie La Marseillesa byla složena na počest krále Ludvíka XIV., během francouzské revoluce, na památku Johanky z Arku.

otázka č. 12

Který den chodí francouzští žáci méně do školy? Úterý, středa, čtvrtek.

